

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Hyperdvlia Mariana

**Berchmans, Johannes
Canisius, Jacobus**

München, 1636

[Patientia.]

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55266](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-55266)

deinde quod accepto mortis nuncio, hymnum, Te DEVM laudamus, recitasset, conatus imitari, rogauit adstantes, seque vt iuuarent, adiutusque recitauit.

Hactenus explicata paucis Berchmani patientia, nunc subiicienda eiusdem de virtute patientiæ sententia, sed non nisi verbis ipsius.

P A T I E N T I A.

DEFINITIO.

Est virtus, quâ mala huius sæculi quo animo sustinemus, ita vt propter illa non immoderatè turbemur, aut tristimur, ne aliquid minus honestum aut decorum admittamus. *Cepar pag. 267*

A C T V S.

1. Nullum exterius impatientiæ signum dare.
2. Excludere à corde omnem perturbationem, displicentiã, tristitiã, multo magis desiderium vindictæ iam minimum. *(Domini)*

3. Omnia aduersa accipere de manu Domini.
4. Perferre omnia patienter, promptè.

Excerpta

MOTIVA.

1. Christus adhortatur: In patientia vestra possidebitis animas vestras.
2. Pax nostra debet esse in multâ patientia.
3. Patientia est corona omniû virtutû.
4. Per patientiam sumus admirabiles hominibus, eosque conuertimus.

MEDI A.

1. Gratia DEI.
2. Amor DEI.
3. Spes præmij.
4. Exemplum Christi.
5. Cognitio propria.
6. Assuetudo in patiendõ.

EXEMPLA.

1. Quidam Christianus ab Infidelibus, multis iniurijs appetitus, rogatusque: Quid miraculi fecit Christus tuus? Hoc, inquit, quod ego istas iniurias vestras æquo animo feram.
2. Quidam monachus ab alio monacho inuido orbatus oculo, patientiâ suâ illum conuertit.

Q 2

3. Quis

3. Quidam Eremicola casu à Venatoribus sagitta percussus, sagittam extrahi non est passus, sed diu illam tenuit ob patientiæ exercitationem.

4. Mulier quædam plagam vermibus plenam patientissimè ferebat, audiuit hoc S. Dominicus, accessit ad illam, petijt vnum ex vermibus, noluit dare; tandem conditione vt restitueret, dedit; ac ceptū dum manu tenet, in margaritam conuertitur, eum nolente socio, eidem reddidit, & promissis stetit, & in vmem redijt.

§. I. X.

*Religiosum B. V. & Berchmanni
Silentium.*

Hactenus de patientia Berchmanni nunc reliquas eius virtutes ad imitationem B. MARIAE Virginis expressas exequamur.

Fuit B. MARIA DEI Genitrix tantamquam virgo prudentissima tempestiui silentij tenax. Hinc S. Epiphanius apud Nicephorum: Erat, inquit, MARIA perquam

Niceph. l. 2. cap. 23.

quam affabilis, pauca admodum, eaque
 necessaria loquens. Et Petrus Damia-
 nus de Mariano silentio ad cælestem pa-
 ranympñ seruato differens: MARIA,
 inquit, audito Angelicæ salutationis
 mysterio, solitum modesti silentij rigo-
 rem tenuit; & licet ipsa intra se discu-
 tere non posset, qualis esset ista saluta-
 tio, verbis tamen inquirere superfluum
 deputauit. Imò: Quamdiu, inquit, Ru-
 pertus Tuitiensis Abbas, filius hominis
 manere debuit minoratus paulo minus
 ab Angelis, serè tam diu fuit B. Virgini
 tempus tacendi & tam diu tacuit, tam
 diu in silentio fuit, velut hortus conclu-
 sus, vbi autem gloria & honore corona-
 tus est filius hominis resurgendo, & in
 cælum ascendendo, vbi sedet ad dexte-
 ram Patris, ex tunc B. Virgini fuit tem-
 pus loquendi, & hoc amicis, id est san-
 ctis Apostolis, & talia loquendi, qualia
 prius portare non potuissent. Adeo al-
 tum, tempestiuumque fuit silentium

Ser. 3. de B. Virg.

Q. 3

Vir-

Rupert. lib. 2 in Math. c. 2.

Virginis Matris, ac quemadmodum id
Berchmannus imitatus?

Berchmannus suavissimis hinc moribus hilarique naturæ indole ornatus, inde abductus in sese, silentij disciplinæ non tam Pythagoricæ aut Areopagiticæ quàm Christianæ, religiosæque amantissimæ nec facilitate modestiam, nec severitatem benevolentiam diminuebat.

Interrogante quodam, qua ratione silentij lex perfectè seruari posset; Ego hæc ratione facio, inquit, summissè salutem quem per viam offendo; tum si quid vult, paratissimum offero, si quid interrogat, interrogatū audio, verbulo respondeo, & vel alterū adijcere cavet.

Porro vera locutum Ceparius avertit, cuius verba sunt: Tam erat incedendo circumspectus, ut nullum quod ab eius ore verbum sit exceptum quod non aut necessariò, aut utiliter honestè fuerit pronunciatum. Iuvenalis erat verborum parcus, eaque quæ parè utebatur, seriò erant præcogitata.

pristisque ad limam vocata, quàm ad linguam.

Nunquam ne leuiter violasse silentij legem visus; neq; in Collegio eâ legis indulgentiâ vsus, quâ paucis obuiû appellare fas est. Atque hoc nomine mirû videri possit (cum adeò esset abstinens sermonis, & in se abductus) tam citò, tamq; accuratè didicisse Italicam linguam, vt (quò pertingant pauci) proximè quoq; accederet ad rectam eius elocutionem. Nonnemo condiscipulorum pro sua in Berchmannû insigni opinione facultatè à Maioribus obtinuerat, cum eo res omnes, consiliâque sua conferendi. Hic quoniam non rarò, cum silendum esset, ad eius cubiculum ventitaret, breuissimè si fieri posset, ab eo dimittebatur; si longa res foret, differebatur in horam colloquio designatam. Romam in Collegiû venerat Pater quidam, qui Berchmannû nuper Laureti notum, de more complexus, diutius morabatur sermone: at ille : Non licet mihi inquit,

Q 4

Pater

Pater hoc, quo silendum est tempore
sermonem longius extrahere; at si gra-
tum fuerit, ibo petiturus loquendi co-
piam, quâ factâ mox redibo. Abijt, mox
rediit, Patrémque egregio obseruantia
exemplo recreauit iuxta, atque instruxit

S. X.

*B. V. & Berchmanni gratitudo erga
DEVM & homines.*

Nihil est grato animo honestius, om-
nes hoc vrbes, omnes e iam ex barbaris
regionibus gentes conclamant. In tanta
iudiciorum diuersitate agendas esse gra-
tias bene merenti, omnes imo ore affir-
mant. In hoc discors turba consentien-
néque hæc tantummodo, sed sapientis-
sima quóque virtutisque omnis ama-
tissima, Dei parens. Hæc enim secu-
dum Christum præ reliquis mortalium
maximis à Deo ter Opt. Max. benefi-
cumulata, maximè studuit esse eide
grata, non corde tantum sed etiam ore.
Hinc à S. Elizabeth prædicata Dei gra-
ter, mox in actionem gratiarum pro-
rum

rumpens cecinit: Magnificat anima mea
Dominum; Et exultavit spiritus meus
in Deo salutari meo; Quia fecit mihi
magna qui potens est. Verè ô Domina,
Dominus magna tibi fecit, ideòque & tu
Dominum magnificans, non finis con-
senescere apud te diuinorū memoriam
beneficiorum. A te cultissimam, elegan-
tissimam, officiosissimam hanc meritas
Deo grates agendi formulam accepi-
mus: DEO GRATIAS. Quid melius &
animo geramus, & ore promamus, &
calamo explanemus, quàm DEO GRA-
TIAS? Hoc nihil dici breuius, nec audiri
lætius, nec intelligi gratius, nec agi fru-
ctuosius potest. Ita semper ore, semper
corde, Deiparens meritas Deo gratias e-
git; egit, quia referre nequijt. Nam Gra-
tias inquit S. Augustinus agere Deo pos-
sumus, referre non possumus. Gratias
igitur Deo egit, quantas potuit. Cum
enim gratia tanta referri non potest,
quanta debetur, habenda tamen tanta
est.

Q 5
S. Augustin. in Psalm. 47.

est, quam maximam capere animus potest. At animus eius fuit ingens, adeoque gratiæ, quas animo cepit, ingentes fuere, imò, secundum Christum maximæ, quas Deo ter Opt. Max. pro beneficijs maximis non tantummodò habuit, sed etiam egit.

Néque tantum Deo gratias egit, sed etiam parentibus, quibus pro beneficijs acceptis, in vicem reposuit obedientiam, obseruantiam, reuerentiam, honorem, amorem; néque in parentes tantummodò, sed in omnes homines, à quibus vel minimum beneficium accepit, grata fuit. Nam cum gratitudo omnium virtutum laudatissima, & MARIA sit omnium illarum Dominus (sicut eius filius eandem dominus) et quis solam gratitudinem ei defuisse suspicetur?

Sed & Berchmannus in hoc genere honestatis excellere studuit, utpote impiger Marianæ virtutis omnis imitator. Semper enim pro susceptis à Deo beneficijs

ficijs gratus esse conatus est, maximè pro beneficio vocationis. Nam tantis illi pectus circumfluebat lætitijs cum vel secum reputaret, se Deo in Religione seruire, vt subinde in cubiculo agendis Deo gratijs vacans, in risum suauissimè solueretur. Quod verò reddendis pro tanto vocationis beneficio gratijs se imparem longè sentiret, sanctorum suorum tutelarium gratiam interponebat; dolebátque submissimè, tam insigni se DEI munere non satis respondere. Quin etiam ardore tanto religiosi status bona apud exteros commendabat, vt eius amplectendi cupiditate nonnullos inflammaret. Diens exordiri amabat cum actione gratiarum, excitatorémque consueta nobis formula, Deo gratias, apprecantem resalutabat liberalius verbo vno: semper Deo gratias.

Cepar, pag. 29. Cepar, pag. 142.

Nihil operis auspicabatur, quin id inciperet ab actione gratiarum hisce verbis concepta: O Deus meus & omnia, cum omnes creaturae seruiunt, gratias age diuinæ bonitati tuæ, quod me usque hanc horam conseruare dignatus sis. Propono per gratiam tuam hoc opus, & omnes reliquas huius diei & totius vite actiones facere ad nominis solius tui gloriam, vt tibi placeam.

Cepar. pag. 226.

Subinde per singulas diei horas, pro vt ei meditanda mysteria inciderant, meritis Deo grates hisce verbis agebat: O bone IESV, tu pro me flagellatus es, quid retribuam tibi pro tantis doloribus? *Cepar. ibid.*

O quoties suis in meditationibus spiritualibus sibi inculcat hæc verba Gratias age Deo; Gratias age. Dic: Magnificat. Dic: Laudate dominum omnes gentes &c.

Cepar. pag. 231. 237. ibid. 239.

242. 279. 280. 281. & seq.

Solet

Solet lethum lethalisque morbus (secundum sui nominis etymon) rerum prorsus omnium, ne dum beneficiorum memoriam abolere. Nec tamen hic illa in Ioanne aboleuit. Nam cum lethali supremaque aegritudine prostratus iaceret, morbus quidem corpori, animo non item quietem ademit. Quippe mens eius altam cum Deo colens pacem, ardentem in caelum preces identidem iaculabatur. Rogatus ergo subinde, quid gemitu tanto suspiraret: Gratiarum, inquit, Deo ago pro beneficio Vocationis. Itaque vltimus vitae eius actus (nam mortalis haec vita, quid est nisi comædia?) fuit actione gratiarum conclusus.

Sed enim qui tam fuit gratus erga Deum, tanquam Patrem, nunquid ingratus fuit erga B. MARIAM, quam semper agnouit, obseruauit, & amauit, vt Matrem? Nequaquam, Nam qui praescripta legit, satis abundeque quam gratus in hanc magnam Matrem fuerit, in-

telligit. Hinc & eius in meditationibus hæ voces extant: Gratias age B. Virgini pro beneficijs Mariæ nomine comprehensis. Et: Gratias age B. Virgini, quod Deum maximè remotum ad nos attraxit. Et: Gratias age B. Virgini, quæ vera terra promissionis est lacte & melle manans, pro fructu nobis producto. Et: Gratias age B. Virgini, quia peperit nobis redemptorem, & quia personam humanam ad infinitam diuinæ Matris dignitatem euexit. Et: Gratias age B. Virgini pro diligenti cura, quâ nos protexit &c. Néque verbo tenus, & ore, sed multo magis corde & opere beneuolentissimæ, & liberalissimæ suæ Patronæ Berchmannus gratus esse procurauit. Hinc tot eidem species Hyperdulix, quas partim diximus, partim dicemus, officiosissimè exhibuit. Certe si gratus dicitur, qui aliquid pro eo quod acceperat reddidit, Berchmannus

Cepar. pag. 279.

Cepar. pag. 281. Id. pag. 283.

Ibid pag. 184.

nus audire gratus in B. Virginem merebitur, qui tot Hyperdulix species pro susceptis ab ea beneficijs reddidit. Deinde si gratus dicitur, qui bono animo beneficium accepit, utiq; Berchmannus quoque gratus in B. Virginem fuisse dicendus, quia beneficia sibi à B. Virgine collata, bono animo suscepit. Nam si ultra facere non potuit, gratus est, amat, debet, referre gratiam, quàm fas cupit. Quicquid ultra desideras non ipsi deest. Artifex est etiam, cui ad exercendam artem instrumenta non suppetunt. Nec minus canendi peritus, cuius vocem exaudiri fremitus obstrepentium non sinit. Volo referre gratiam, post hoc aliquid superest, non ut gratus, sed ut solutus sim. Sæpè enim & qui retulit gratiam, ingratus est, & qui non retulit, gratus. Nam ut omnium aliarum virtutum, ita huius ad animū tota æstimationo redit. Hic si in officio est, quicquid defuit, fortuna peccat. Fuit ergo Berchmannus in B. Virgine Dei matrē gratus.

Sed

Sed qui fuit in magnam Matrem tam gratus, nunquid obliuisci potuit alterius matris suæ, Societatis IESV? Præterquam quòd eius existimationem, famamque viuens egregiè auxit, etiam moriens eiusdem probe recordatus, ait. Gratias habeo dulcissimæ Matri meæ Societati IESV, ob maxima mihi indignissimo collata beneficia. Nec minori gratæ mentis affectu prosecutus est Patres spiritus sui. *Cepar pag. 176.*

Porrò cum spirituales inter Patres merito sit & S. Angelus Custos ac Tutelarior computandus, videamus an & huic aliquam vicem gratam reposuerit. Huic enim verò non tantummodò obseruatiam, reuerentiam gratamque acceptorum beneficiorum memoriam reposuit, sed eidem se singulos in dies officiosissime commendauit in hæc verba: Angele sancte, Deo dilecte, qui me tuæ beatæ curæ ab ortu meo commissum perpetuo protegis, illuminas, regis; Ego te Patrum veneror, custodem amo, tuæque

Cepar. pag. 285.

me deuotioni subijcio, ac prorsus trado gubernandū. A te ergo per Iesum Christum peto suppliciter, vt me, quamuis ingratum, & contra tua monita agentem, ne deseras, sed benignus errantem dirigas, ignorantem erudias, iacentem erigas, afflictum soleris, periclitantem libereres, donec in cælum ad æternam felicitatem perducas, Amen.

Secundum S. Angelum custodem Tutelarémq; , tanquam sui patrem spiritus inprimis agnouit Berchmannus SS. Ioannem Euangelistam, & Ignatium ac Xauerium tum nondum auctoritate Pontificiâ in album indigerum relatos, beatosque Aloysium & Stanislaum, horum singulis singulos per hebdomadam dies consecrabat, quibus certa honori cuiusque obsequia dedicabat, eorum cõmendatione repræsentans apud Deum actiones omnes suas, quod ex scriptis illius intelligitur. Hos inter Patronos teneriore quodam sensu atq; amore complectebatur Aloysium Gonzagam, suum

vt.

utpote Religionis vinculo fratrem, in
 quo fiduciam liberius collocabat. Nun-
 quam in ædem sacram veniebat ador-
 turus SS. Eucharistiam, quin deinde
 B. Aloysij Sacellum (in quo sacra eu-
 lipsana condita sunt) venerabundus ad-
 ret. Compendio contractam vitam eius
 adiunctis virtutibus, prodigiisq; ritè
 probatis circumferebat, eiusque hono-
 multas afflictionunculas, & Religionis
 Etus dedicabat. Reperio in schedis xxv
 Maij Anno M D C XXI. oblatas ab eo
 centū exercitationes humilitatis Deo
 Aloysij honorem, quodq; illustrioris
 generis, studio contendebat, se eius re-
 dere quàm simillimū, vitæ, virtutumq;
 expressione. Et certè ea fuit plurimorū
 quā seculariū, quā religiosorum opinio
 fuisse eum imaginē quandam B. Aloysij
 eòq; viso, alterum visum Aloysium ex-
 stimasse. Quo die sacræ huius reliquie
 sacello Virginis in novum sacrumq;
 sacellū illatę sunt xvi i. Cal. Iulias, Anno
 M D C XX. dum in ordinem tributæ Pe-
 tres

tres Fratresque supplicantium more per
templū incederēt, eaq; in pompa Berch-
manno fors obtigisset gestandi candelab-
ri, P. Iacobus Crucius Assistens Italiae,
in aurem P. Theodoro Busæo Assistenti
Germaniæ hæc verba insusurravit: Ille
videtur mihi alter quidam esse Aloysius.
Nec iniuria ita iudicasse videbitur, æsti-
manti res ab eo gestas. Secundum hos
sanctos sui spiritus Patres agnouit Berch-
mannus Generalem Soc. IESU Præposi-
tū Mutium Vitelleseū, cuius se præsen-
tiam prius, quàm moreretur desiderare
dicebat, cum ad faustā eius imprecatio-
nem obtinendam, tum ad gratias refe-
rendas curæ in se paternæ, petendāq;
veniam offensarū, Pater Generalis nihil
ignoscendum esse dictitans, aspersum, si-
gnatūque lustrali aquā, bono animo
esse iussit, cui solennioribus festis sche-
dam afferebat, in qua certum oratio-
num poenarūque (quas pro eo pen-
deret) numerum oppignorabat.

Verum

Verum enimverò qui tam gratus
Magnæ Mariæ Virginæ, & pat
ribus spiritualibus, nunquid ingr
fuit Gertrudi matri carnis suæ? Ne
quam. Etiam huic, sicuti alibi me
ramus beneficia pro beneficijs ab ea
sceptis reposuit, seque ei gratū ac pi
planè filium exhibuit, quemadmodu
& Patri.

Probè nôrat Berchmannus tanqu
Philosophus illud magni philoso
(qui per antonomasiam philosoph
appellatur.) Magistris, dijs & pare
bus, non potest reddi æquiualens. Pro
quoque legerat, intellexerat, didice
altaque mente reposuerat illud
ignobilis Satyrici:

*Dij maiorum Sombri tenuem, Et sine
uere, terram,*

*Spirantēsq; crocos, Et in Vrnâ perpetuū
Qui præceptorem sancti voluere parenti
Esse loco*

Legerat, intellexerat, retinuerat hæc
id genus alia de Magistris ac Præcep
ribus

ribus sapientum dictamina Berchmannus, & ideo, quemadmodum parentibus, sic etiam suis Magistris ac præceptoribus sese gratum semper exhibere conatus est, quando reliquorum defectu sensuum etiam memoria quamvis fidelis hebescit, Præceptores suos lethalem circumstare lectulum suum conspiciatus: Gratias, inquit, ago præceptoribus meis, Patri Francisco Piccolomini, Patri Tarquinio Galluzzi, Patri Horatio Graffi pro impenso in me tot laborum officio. Cumq; Mathematices Professor, itidemque Berchmanni præceptor ad eum iam moribundū venisset, Berchmannus eius collum tenerè amplectens: Hac nocte, inquit, in mentem mihi venit tantæ tam prolixæ charitatis vestræ in me; argumento sit schedium à me dictatum. Gratias habeo pro omni (quam docendo me suscepisti) molestiâ, ac labore. Professor lacrymans, & ingenua abruptim prouolutus, veniam à

R

Berch-

Cepar. pag. 176,

Cepar. pag. 188

Berchmanno petijt, quòd non eã, quã
 par erat charitate, affectuque eum esse
 profecutus; neque exemplo eius
 quantam debuerat perfectionem fuisse
 prouocatus, contenditque, vti, cum
 celo degeret, orandi sibi eximiam im-
 petrarer facultatem, Berchmannus vt
 rat egregiè demissus, & maximè in be-
 neficos gratus ægerrimè nimirum talis
 Sacerdotem, eumque præceptorem iac-
 re sibi aduolutum, anxiamq; sollicitudinem
 vt sese erigeret, obrestatus, facturum
 pud Deum quod petebat, pollicitus est.
 Hos eosdem præceptores suos eximiam
 gratæ mentis affectu complexus, per
 iisdem per diem bis minimum, quos
 die orabat, Illi verò à quo Philosophia
 docebatur, extremis vitæ mensibus scilicet
 dam ineunte ferè mense in cubiculo
 afferebat, quo certum orationum pro-
 narumque (quas pro eo per illum me-
 sem pendere) numerum oppignerat.
 Præterea magni omnino faciebat doctri-
 nam præceptoris sui, omnesque e-

opinionēs non solum tuebatur ipse, sed & Collegas ut id quodque facerent, ad-
ducebat. Ad aliorum Professorum scri-
pta nunquam diuertebat, vixque etiam
oppugnari sententiam Magistri sui pa-
tiebatur; qui sensus eius cum publicè
notus esset, subinde nonnulli Patrum,
præsente Berchmanno per iocum, sen-
tentiæ alicuius auctoritatem eleuabant,
ut Berchmannus ad tuendam eam (qua
erat animi alacritate, promptitudine,
gratitudine) acriter se obiectaret. Ad-
hæc nunquam de Magistri dictantis ve-
locitate questus est; sed si quod ei ver-
bum transiliendum fuerat, aut à schola,
si permitteret tempus, reponebat è pro-
ximè assidentis libro, aut domi petita à
superiore facultate, è Collegæ cuius-
piam codice exceptum restituebat. Si
audiret dictanti Magistro grauem esse
excitatum ab aliquo strepitum, vultus
indicio id ægrè se quoque ferre ostende-
bat, ut auctores admoneret, quietémq;
conciliaret. Porro præceptorem suum

hōnore longè maximo observabat, neque triennij tempore, rem vllam (quæ meritò ei displicere posset) aut factò, aut verbo admisit, apud omnes non nisi honorificentissimè de eo locutus. Quoties ad Magistri cubiculum ibat, dubiorum proponendorum causa, si intro adesse aliquem percepisset, foris ipse expectabat, aliòque egresso, ingrediebatur oculis demissis, nec in eum intuens, quòd iam nosset scilicet; quem alloquebatur, habitòque honore, aperto manebat capite, dùm iussus operire, tegeter quidem, sed novè quàmque proposita quæstione, denuò nudaret, tegeterque; (ut si bene moratus fuerit adstaret patri) quòd inter loquendum quoque cum superioribus tenebat. Tum dubitationes Magistro proponebat Latino semper sermone; ac si prima statim explicatione responsionem non caperet, post exiguam cogitationis momentam, modesto cum risu, apertè simpliciterque respondebat: Verè Pater non intellexi. At quando assequeretur eadem

dem, sed tamen propositæ abs se quæ-
stioni iudicabat non esse penitus allatam
lucem, ne contendendi studio videretur
Magistri sententiam oppugnare velle, ad
eum modum respondebat, ac si suo vi-
tio tenuitatis tenebras nondum pene-
trasset, quibus discussis, mox reddito in-
clinati capitis honore discedebat. Itaq;
gratior fuit Berchmannus Nerone, Tra-
ianôq; Imperatoribus, quorum hic pro
magisterio paucorum dierum consula-
tum Iuniori Plinio, ille Lucio Annæo
Senecæ mortem reposuit. At Berchman-
nus suis præceptoribus nihil tempora-
lis, sed multum spiritualis honoris re-
posuit, & accepta beneficia, vt ferti-
lis ager facere amat, cum multo fœno-
re refudit.

Neque præceptoribus suis veluti toti-
dem parentibus tantummodò gratus
fuit Berchmannus, sed omnibus omni-
no beneficiis ac proximis. Hinc iamque
moriturus; Grâcias inquit, do Patri Mi-
nistro, Fratribûsq; valetudinis meæ cu-

ratoribus pro insigni eorum erga me beneuolentia; Gratias ago omnibus, qui exigui huius morbi tempore me iniuserunt.

Non quibus huiusce genij aut ingenij est, ut gratias aliquas suo siue monitori siue censori (præsertim si sit acer) debere sese fateatur. Berchmannus tamen in suos etiam censores & monitores quamuis acres, & acerbos gratus esse conatus est. Itaque cum quaternos sibi animaduersores (qui censorum instar essent, & perpetuò in illum intenti commonefacerent, si quid vitij obseruassent) à suis superioribus impetrasset; atque horum vnus cum de leuissimæ rei præmissione semel eum admonuisset. Etiam si tum quidem Berchmannus maioris charitatis officio districtus, rem illam necessario omittere debuisset, gratias tamen cumulatissimas admonitori retulit, trium Rosariorum numeratione repræsentatâ; Eundemque numerum orationum se ei in posterum toties persolu.

soluturum spondit, quoties errati alicuius reum comperisset; quo lucri sanctioris compendio inescatus alter, acerrimis eum oculis passim consectatus, ne minimæ tamen noxæ culpam in eo unquam deprehendit. Adeo fuit Berchmannus in suos censores & animaduersores (quos mundus, tanquam Momos auersatur) officiosus & gratus.

Cæterum quo die contubernium iuniorum deseruit, attulit Patri, qui eorum præfuerat moribus schediolum quoddam plenum asperitatibus, orationibusque ab eo gratitudinis ergò persoluedis, obtestatus sibi monita discedenti daret, quæ salubria sibi in posterum fore censeret.

Solent tristitia annunciantes annunciatum esse non valdè chari, (vt videre est in Ioabo Polemarcho Dauidis, & Achimaâ) sed Berchmanno non item. Quid enim tristius mortis nuntio? Berchmannus huius nuncium charissimum habuit. Nam valetudinarij curator pul-

su venarum explorato, cum vix micam
 deprehendisset, ad Berchmannum: Ne
 hilne, inquit, tibi Pater Rector iniunxit?
 Nam è re facturus mihi videris, si cras
 manè sacro te pabulo recreaueris. An
 vt viatico, excipit Berchmannus? Et
 viatico ait alter. Nam parum affulgent
 spei video. His auditis Berchmannus
 tanquam iucundissimis acceptis nuntiijs
 recreatus, curatoris se collo circum
 plicauit, strinxitque complexu, significans
 quanto animi gaudio perfunderetur.
 Contra commotus administer in
 tantam se demisit tristitiam, vt erum
 pentibus identidem singultibus, vocem
 in verba formare non posset. Berch
 mannus verò animum illi erexit solan
 do hortandòque, non patienter modò
 sed alacriter ferret; Certè iucundiorè
 nuntium inquit maiorèmq; lætitiàm
 nunquam mihi poteras attulisse. Adeo
 se gratum Berchmannus exhibuit etiam
 mortis nuntio. Et quid mirum? Cum
 se cuius benefico exhibere gratum co
 natu

natus sit. Hinc firmissimum hoc eius decretum: Pro aliquo beneficio ab homine accepto, dicas ei: Deo gratias, Dominus sit, vel erit merces.

S. XI.

B. V. & Berchmanni Temperantia.

Fuit admiranda B. Virginis temperantia, quæ maximè (vt S. Ambrosius loquitur) istarum passionum restinguit ardorem quæ primùm sobrietate, atque moderatione animū temperat, mentem informat, deinde etiam deliciarum abstinentiã restinguit habenas corporalis ferocitatis; huiusmodi inquam temperantia in B. Virgine singulariter emicuit. De qua disserens modò memoratus Ecclesiæ Doctor: Quid exequar, inquit, ciborum parsimoniam, officiorū redundantiam; alterum ultra naturam

R s

super:

S. Ambros. lib. 1. de S. Iacobo

& Vita beata agens.

S. Ambros. lib. de Virginib.

superfuisse, alterum panem ipsi naturam
defuisse? Illic nulla intermissa temporum
hic congregari ieiunio dies. Et si quando
do reficiendi successisset voluntas, cibum
plerumque obuius, qui mortem arceret
non delicias ministraret. Dormire (autem)
do ego, etiam esse, siue comedere) non
prius cupiditas, quam necessitas fuerat.
Ita S. Ambrosius de temperantia B. Vir-
ginis.

Quid Berchmannus Virginis filium
Nunquid non etiam in hac virtute simi-
lis esse magnæ Matri conatus est? Pro-
fecto. Nam dici omnino non potest
quam fuerit modicis escais, potationi-
busque contentus Berchmannus. Non
prius unquam mensæ recordabatur,
quam audito signo triclinij admoneretur;
Neque unquam portionis, aut com-
mestionis immoderatæ conscientiam
habuit.

In triclinio preceatione religiosè per-
actâ, aliquanto post spatio, quam accu-
basset, quiescebat immotus, nihil quæ-
rere.

attingebat; sed mox porrectâ in mensam manu, illatum cibum instar communis cum Deo lancis in frustra carpebat, lautioribus Deo partibus asseruatis; statimque, quàm citò missus alter inferebatur, lancem appositi prius ferculi dimittebat, rarus eo interuallo rutilius vescendi necessitatem definiri, quàm appetentiæ insatiatæ arbitratur.

Affirmabat per vsum, tractumque temporis, temperantiam paulatim acquiri posse; se verò, ne ientandi assuetudine obstringeretur, coepisse ab initio suscepti tyrociniij, detrahere quotidie aliquid buccellatim de cibo consueto, ad assuefaciendam lentè appetentiam, differendamque in prandij tempus; atque hac viâ didicisse abstinere.

Dicere amabat, aduersus tria præcipuè vitia Religiosis dimicandum esse; acediam, superbiam & gulam; acediam feruore, superbiam submissione, gulam temperantiâ superari.

Certè, magnæ illi cum intemperantiâ
ini-

inimicitiaē intercessere; adeoq; eam Cinde,
 stitatis hostem, & earum, quibus cond eo se
 oratio solet deliciarū corruptionem ve in
 pellabat; dicere consuetus, nullā re vigilā
 (secundū impudicitiam) offendi geba
 religiosi seculares magis, quā si eos uiem
 ingluuiem videant proiectiores, aut tūsq
 antēque de cibo, & potu sapius loque opin
 tes. Atque hęc literis verba commende acci
 uit: Vitium gulæ est immoderata cibo vigo
 rum appetentia, eiusque vitij actus sus tus c
 frequens de cibis cogitatio, ac sermo N
 studium communium, studium exqu sanē
 torum, edendi ratio inconcinna, cum ter v
 miā auiditate, ac celeritate coniuncta ad h
 I

Ipsē sanē modeste admodum viderē
 batur, moderati semper cibi, parca quā
 portionis, sed abstinentiæ ferē immo mu
 cæ, ut vix parabili victu ad explenda rali
 turæ desideria defungeretur. nor
 me

Nunquam à menta surrexit, quin e
 rum, quæ sibi fuerant apposita reliq
 quidpiam fecisset. At quoniam floren
 srescentēque primū adolescentiā
 tur

turæ vberioris nutrimenti indiga, sub-
 inde, appetentiam illi extimulabat, ille
 eo sensu vexatus incusabat se scilicet
 vt intemperantiæ reum, acriterque in-
 vigilans in se quærebat, neque intelli-
 gebat optimus iuuenis, non tam inglu-
 uiem esse, ac quandam appetentis, egen-
 tiſque naturæ neceſſitatem. Atq; illâ suâ
 opinione conſtrictus, plus ſibi ſemper
 accidebat, ſubtrahereturque in dies, vt
 vigore naturæ paulatim extincto, peni-
 tus contabuerit.

Nullò vnquam quantumuis ſpecioſo
 ſanctitatis titulo adduci potuit, vt præ-
 ter vulgare obſonium quicquam in cibũ
 adhiberet, dicebatque ſe ſperare Deo
 cordi fore, vt communia non nocerent;
 quando ijs vteretur, ne diſcederet à cõ-
 muni vſu. Etiam ſi verò ſtomachus natu-
 raliter à quibusdam (vt à Caſeo, quo
 non veſcebatur) abhorreret, eo ta-
 men ita abſtinebat, vt nihil ſibi oppo-
 ni eius loco ſuſtineret. Hinc ſequen-
 tia eius exarata manu extant decreta :

Nimis

Nimis delicatè se habere displicet, Et
 Cogitandum mihi est debere me etiam
 cum corpore meo alere Christum, sed
 et mortificatione. Itaque nunquam
 mensa recedam, nisi me in aliquo mor-
 tificauero. Hinc & in illa lethali, super-
 maque ægritudine, cum sentiret, quod
 cunque medicorum arbitrio iuberetur,
 ea refocillandis instaurandisque me-
 ribus adhiberi medicamenta, atque ad-
 mata cuiuscunque pretij forent, religio-
 ni ducere cepit, id sibi abundè super-
 esse. Et Patri cuidam? Meus, inquit,
 morbus pretiosus est; nimirum modè
 subquestus, quòd medicorum iussu, tu-
 gratiora palatui medicamina, maiora
 cuiuspiam pretij adhiberentur quam
 infirmo.

Cepar. pag. 262. Et p. 254. Cep. pag. 18

Haud dubia singularis temperan-
 tiffima est, si quis multorum milliarum
 leucarum uespacia ieiunus decurrat,
 currit Berchmannus, nulla cibi, nec
 nulla potionis stilla refectus, & quide-

Cepar. pag. 15

adhuc in sæculari vitâ, feruentéque, & maximè famelicâ, sicientéque iuuenta constitutus. Nam aliquando ab hero suo Canonico Louanium Mechlinia (quod iter est duodecim milliariū Italicorum, missus, & à viatico satis instructus, ille pedibus iter emensus; negotio administrato Mechliniam, eodem die reuersus est, conlecto celerrimè viginti quatuor milliariū spatio, nullo aut Louanij, aut per viam cibo, potuue gustato, aut teruncio viatici nomine expenso.

Temperantiæ est moderatis appetentiam ieiunij frenare. Frenauit Berchmannus. Hinc sæpissimè in domus angelos dispersa, abditâque ientaculi frustra reperta sunt, quibus ille (cum nondum bullam posuisset) in gratiam B. Virginis genium suum defraudabat, & vel à prima pueritia sabbati diebus omnibus, alijsque peruigilijs virginis ieiunabat extra statam Societati teriæ sextæ inediam.

Cepar. pag. 147.

§. XI.

§. XII.

*B. V. & Berchmanni morum maturitas
& grauitas comitate condita.*

S. Ambrosius in altero de Virginibus libro, de Virgine Virginum differens Virgo, inquit, erat, non solum corpore, sed etiam mente, quæ nullo doli ambitu sincerum adulteraret affectum. Corde humilis, verbis grauis, animo prudens, loquendi parcior, legendi studiosior. Nihil toruum in oculis, nihil in verbis procax, nihil in actu uerecundum. Non gestus fractior, non incessus solutior, non vox petulantior, ut ipsa corporis species simulacrum fuerit mentis, figura probitatis. Hæc tenus Ambrosius de virginis grauitate comitate condita. Hanc in B. Virgine suspexit Berchmannus, ideoque eius quandam similitudinem suis moribus exprimere conatus est. Nam quantumuis puer, nunquam rem vllam (quæ

Cepar. pag. 3.

admodum supra memorauimus) puerilem designauit, sed instar alterius cuiusdam Tobiae, grauitatem, quam animo tenero praeceperat semper praestitit. Nam & in pueritia eius enituit semper senilis quaedam maturitas actionum, puero fere immatura, tantaque erat sermonis parcitas, vt non nisi interrogatus responderet, ac tum quoque praefinito. Admirabantur in eo omnes incredibilem morum cum insigni specie coniunctam suauitatem, modestiamque tanta bonitate mixtam. Non dedignabantur Iuuenes nobilissimi cum eo consuetudinem contrahere; quin & honorabant, quantumuis natalium fortunarumque obscuritate inaequalem. Si forte solutior sermo aliquis inter comilitones incidisset, atque ipse forte interuenisset, statim aut silebatur, aut ipse pudore suffusus discedebat, perinde vt de Senensi Bernardino narratur.

S

Per

Cepar. pag. 7. 12. Cepar pag. 31.

Per omnem vitam nihil vnquam in eo notatum, aut gestibus solutius, aut signis lascivius, aut verbo, actuue contrarium puritati aut grauitati; Cuius esset ingenio alioqui iucundo, ac blando, hic semper seuerissimus extitit. Atque vt gratiã comitatẽque alliciebat omnia ita singulari morum verecundia, castitatis amorem in animis intuentium excitabat; videbanturque ab oculis eius quidam quasi radij vibrari, quibus aspicientes ad castimoniam accendebant. Sui ipsius verò custodem egit circumspeditione ac seueritate tanta, vt quies lecti locum, corporisque situm incumbendo, vesperi semel fuisset solutus, eundem absque omni motu, seu frigus seu æstus esset in auroram retentuisse deprehenderetur. Quem morem reliquo vitæ cursu constantissimè seruauit.

Erat non accersita in eo grauitas nec mixta leuitate alacritas, sed hilaritates etiam maximas, risumque suum

semper submissionis cuiusdam temperatione miscebat. Vnumquemque magna affabilitatis dulcedine, gratiaque alloquebatur, ac licet in agendo ferius esset, & grauis, id graue tamen nemini erat, sed incundum gratumque. Nunquam audicus vel per iocum illudere vili, aut irridere, nunquam explodere quenquam, aut verbis lacessere, nunquam queri, aut doloris alicuius sensu à quoquam se fuisse læsum significare, efferuescere nunquam, nedum irasci, aut vocem solito contentiorem aliquando mittere, etiamsi vigenis ei esset natura, spiritibusque concitata. Si quis eum laudaret, vidisses non inflari, nec efferri, sed honesto suffundi rubore. In culpam vocatus, aut reprehensus non se dabat mœrori, sed demittebat submissè animum gaudentem potius, atque acquiescentem, nullâque perturbatione commotum, Non deiciebatur aduersis, aut vllis à seruiendo Deo difficultatibus im-

S 2

pe

Cepar. pag. 93. Cepar. ibid.

pediebatur; quin potius diuina nix
ope, animos addebat alijs, incitabat
que. Actu promptus erat, non anxius
Occasiones agendi neque celeritate
mia anteverrebat, neque cunctationi-
bus, socordiâque corrumpebat; Den-
que in rebus omnibus splendor quæ-
dam Religiosæ grauitatis, & integritatis
emicabat, qui tantam ei venerationem
concitabat apud omnes, vt vulgo non
nisi summa reuerentia & approbatione
de eo loqueretur.

Neque apud æquales tantummodo
sed etiam superiores eundem grauitatis
tenorem comitate temperatum præse-
tulit

Nam quâ in opinione eum superiores
habuerint, intelligi potest, quòd cum ne-
cesse esset creari ex ipsis nouitijs (quos
inter Berchmannus tum censebatur) v-
num aliquem, qui reliquis tironibus
quodammodo præesset, eosque in ex-
terna disciplina duceret, ac suum cuique
munus partiretur, quique instar socii

vicariam quandam operam commodaret ipsi Magistro nouitiorum; id munus scilicet detulerint Berchmanno. Quod ille tantâ omnium approbatione gessit, vt nemo vnquam sit repertus vel e centum amplius nouitijs (quot tum capita sensentur) qui de eo quereretur. Quin etiam in posterum si quando aliquem e successoribus eius deprædicare vellent, vt Magnum, dicere solitabant: Videtur alter esse Berchmannus.

Quicumque eum aut videbant, aut cum eo versabantur, Angeli instar suspiciebant. Ac semel aliquis coram, vt ingenue eum rubore perfunderet, narrabat; quo tempore beatissima Virgo miracula in Aspero colle perpetrare cepisset, eodem quoque tempore, insigne vnum fecisse Diesthemij; vbi Angelus quidam humana carne vestitus apparuisset, (digito ad Berchmannum intento) qui specie, moribusque Angelus audiebat.

Enimverò eam semper oris hilantissimis, alacritatēque præ se ferebat, eum aliqui S. Hilarium, alij S. Lætanum facerē appellarent. Nec interuallo placidus erat, & rursus ex placido turbidus, sed perpetuò tenore blandus, estis natura, non ignavi sanguinis spiritus generositatē ferueret. Nonnulli solo eius aspectu ad virtutes accendi ferebantur, & quid nescio diuinum oculi vultu, totoque è corpore emicare, cælitibus quàm mortalibus similior debatur. Nam fuit Berchmannus statura iusta, constitutione sanguinea, constantissima humorum temperatione, carnosus lacertorum toris, specie verè Angelica, colore candido & rubore luto, ampla illi erat frons, tantaque pilorum densitas, vt pili palpebraeque gradinem imitarentur. Oculos habebat acerrimos, lucidissimosque, sed per eos honestate, suauitatēque plenos terram perpetuò deiectos. Semper quietæ manus, compositæ ante pedes.

Cepar. pag. 35. & 203.

Incessus neque tardus neq; concitatus, sed moderatè grauis. Totius corporis habitus adeo ad grauitatem, comitatèrque factus, vt obuios obstupesceret, componeretque. Quin multi videnti cupiditate capti, resistebant etiam, hærebantque ad eximium illud honestissimæ maturitatis decus intuendum. Ad summam dici potest tam puro præstantique animo corpus à Deo datum fuisse, quod forma, & aptitudine cum animi pulchritudine certaret, quodque ipsa corporis species simulacrum fuerit mentis, figura probitatis.

Et verò quid mirum Berchmannum tantam morum maturitatem comitate conditam spirasse, qui iam dudum suauissimæ grauitatis & maturitatis leges sibi diligentissimè obseruandas præscripserit in hæc verba : Vide ne vlli vnquam sis grauis, & nulli in Societate molestus, sed potius omnium sis recreatio. Et: Caue, ne id quod tibi displicet

S 4 in

Cepar. pag. 252. Et pag. 261.

In alijs, etiam in naturalibus, vnquam
 facias. Verbi gratia: Tarditas & languor
 in motu displicet. Libertas in loquendo
 etiam de spiritualibus displicet. Contra
 dictio frequens displicet. Nimis delica-
 tē se habere displicet. Libertas in con-
 uersando displicet. Modus conuersandi
 ironicus displicet. Ferre manus postre-
 gum displicet. In platea retro respicere
 & liberē, displicet; Facile mouere caput
 displicet. Cachinnari, clamare alta vo-
 ce, immoderatē ridēre displicet. Lætitia
 exterior, coniuncta cum magna obse-
 uantia placet. Manus iunctas ante
 ctus habere, placet. His & id genus
 placitis Berchmannus suauissima mo-
 rum suorum grauitati moderabatur.

Denique hanc morum maturitatem
 grauitatēque, comitatēque non
 tantum modo viuens, sed etiam mor-
 ens, & iam iamque expiraturus spi-
 uit. Tunc enim illud hoc in genere
 animaduersum fuit, Berchmannum
 signiter aliqui demissum model-

verecundiâque eximium, qui non maiores modò, sed infimos quòsque reuerbatur, néque aliàs facile cuiquam (nisi intimâ familiaritate coniuncto) documenta vlla tradidisset; vespérâ supremâ, tanta libertate locutum, tanquam fuisset potestatem habens. Et certè ea erat tum loquentis grauitas, vt quiuis facilè intelligeret, non tam illum, quam Deum, eius verbis loqui.

§. X I I.

*B. V. & Berchmanni in colloquijs
pijs instituendis diligen-
tia.*

Mens Dei plena non nisi pia, diuinâque eructat eloquia. Vnde colligere est beatissimam Dei parentem, Dei, diuinæque gratiæ plenam, piorum de rebus diuinis colloquiorum diligentissimam fuisse. Nam cum de mundo non esset, omnes de rebus ad mundum pertinen-
S 5 tibus

tibus sermones abhorrebat. Hinc filius
eius adoptivus Ioannes Apostolus de
mundi amatoribus differens : Ipsi de
mundo sunt, inquit, & ideo de mundo
loquuntur, & mundus eos audit.

At Virginum sanctissima de mundo
non fuit, sed præ Apostolis (vtpote de
postolorum regina) de mundo electa,
ideoque piorum colloquiorum studio-
sissima. Hanc, vt & in hoc genere Bertha-
mannus imitaretur, frequentissima, pi-
sima, religiosissima apud suos sodales
colloquia instituit. Certè colloquij con-
cessi tempore (ad quod vnà cum ceteris
semper accedebat) de Deo, de rebus
religiosis, ac sanctis, nec alijs, verba fa-
ciebat; Et tanto quidem sensu, vt hæc
ei recreatio, quàm maximè frui posset
facile esse videretur.

Contigit eum aliquando inter collo-
quendum dicere valetudinem suam esse
molestiã tentari, affligique posse, si non
reperisset, cum quo de Deo sermonem
instituisset.

Quan-

Quanta autem & vi, & gratia de di-
uinis rebus loqueretur, vel eo colligi
potest, quod grauiissimi Patres affir-
ment, sensisse se Berchmanni sermoni-
bus aut ad pœnitentiam commoueri,
aut ad amorem Dei inflammari am-
plius atque ipsa oratione, alijsque, quæ
obibant exercitijs religiosis. Habebat
nimirum singularem cum in dicendo
venustatem, tum in persuadendo vim,
utque erat vrbaniſſima ſua affabilitate
omnibus charus, nemo non ei defere-
bat, vt quâ ferè collocutione eum de-
lectari ſcirent, eò ſe vtrò inclinarent.
Ambitioſius namque eius neceſſitudo à
multis experebatur, quam ipſe cuius-
quam congreſſum, colloquiumq; quæ-
reret, qui omnium promiſcûe ſocietati
ſeſe inferebat. Si illis fortè, qui inferio-
res erant, aut humiliora ſtudia tracta-
bant, ſeſe adiunxiſſet, tum ſua quaſi
dam, nec moleſta auctoritate de rebus
pijs ſermonem ediebatur ipſe, nec in-
vitè reliqui obſecundabant. Si maiorũ
cir-

circulis accepisset, simplici quodam candore, singularique gratia, subiiciebat idoneam sermonis materiam, quam illi scilicet arriperent; atque ita quod intenderat animo, obtinebat. Scriptum reliquit, non nisi semel & iterum toto illo tempore, quo Romano in Collegio degit; laborasse, ut dissertationis piæ ansam inferret; nec illud quidem cuiusquam recusantis culpa, sed ipsa magnitudine circuli collecti, in quo eundem diutius produci sermonem difficile videbatur. Qua re & ipse plerumque, quam duorum triumue sodalium cætum, via qualibet inter colloquendum refugiebat, & alijs, ut vitarent, persuadebat.

Professores scholarum simul forte a prandio obambulantes in horto, Berchmannum eminens aduentantem conspexerunt, ex compacto atque animi gratia simularunt, se colloqui de rebus belli. Berchmannus compositis ante pedibus manibus, vultu in terram demisso, cum

ijs silens utique ambulabat; ac tum demum illi subridentes, patientia eius recreari, ingenuè scilicet professi sunt, ad militiam se ioco & de industria auertisse sermonem, protinúsque vnde abierant, in dissertationem rerum cælestium rediére.

Multum operæ ponebat in sylua, seu copiâ quadam colligenda diuinarum rerum, quas inter colloquendum in commune proferrer. Si quid rarum, exquisitumque in concionibus, aut lectionibus publicis, aut priuatis adhortationibus, aut lectione super mensa audiuisset, aut etiam legisset ipse apud sacros auctores, scripto adnotabat. Sed duæ res præ cæteris in hoc studio longè præstantiores fuère; prima quod superiorum auctoritate, cum seorsim in contubernio degeret, inter sodales illos suos instar Academiolæ cuiusdã religiosæ instituerit (vacationū diebus, quibus in Vineam itur rusticatū) quam ille non Academiã, sed colloquia religiosa vineæ appellabat.

Interdium igitur ad horæ spatium, in porticum aliquam, aut apertum rugurionis quodpiam conueniebant. Hic virtus aliqua proponebatur plurium sententiæ selecta, de quâ conuentu proximo erant dissertaturi. Proximis comitijs actum de fraterna charitate, de modestia, de humilitate, de custodia sensuum, de sua ipsius abnegatione, de oratione, de tolerantia, de sancta animi alacritate; nam hunc ab eo descriptum ordinem fuisse constat. Tum vni alicui eorum dabatur prouincia, hanc illamue virtutem definiendi, indicandique, si quæ regula, quod maiorum decretum eam præciperet, eiusque faceret mentionem. Alius aliquis referebat, qui virtutis illius actus interni, externiq; possent exerceri. Huic cura erat adducendi incitamenta, quæ ad amplectendam virtutem inuitarent. Illi erat munus impositum dicendi, quæ ratione ac via, quibus item medijs ad virtutem obtinendam pertingeretur. Illi denique cautio erat adferendorum exemplorum.

emplorum, aut testium, qui hac illaue virtute floruissent. Quilibet sese ad impositam provinciam strenuè per hebdomadam præparabat, dièque feriato in vineam coibant loco constituto, deque rebus propositis simpliciter breuiterque confabulabantur. Sub finem permittebatur vnicuique quæstiones de pertractata virtute ponere: quibus expeditis ad vitiorum fugiendorum tractationem, eodem ordine procedebatur. Viguit id institutum etiam post Berchmanni mortem, vigetque. vt audio, vsque huc, Nèque aliò hæc spectabant, quam vt sese mutuò ad virtutem accenderent, & à vitijs auocarent, simulque materiam colligerent rerum idonearum, quibus quam plurimos colloquendo iuuarent. Reperiuntur autem perscripta à religiosissimo Iuene omnia, quæ iam dictis in conuentibus suo tempore fuere pertractata.

Altera eiusdem conatus industria fuit, quam sui præcipue causa adhibebat, per-

perpetua diligentissimâque lectio Constitutionum, legum, Annalium, Historiarumque Ordinis nostri; rerum item sanctis Societatis viris, aliisque gestarum. Hæ, tantæ eius erant delitiæ, ut aliquando Cepario diceret: Mea delectatio sunt, Regulæ, Exercitia ac vitæ nostrorum Beatorum. Has igitur legebat cum ipsius sui instituti causa, tum ut ijs penitus imbutus, nihil eorum ignoraret.

Quantum verò ipse ab hoc suo studio sibi promitteret, vel inde conici potest, quòd inclinatâ iam vitâ ab adolescentente quodam Polono interrogatus de ratione traducendi ritè temporis, quod colloquio quotidie indulgeret, ita responderit. Si vis sermones pios facillè, feliciterque colloctionibus aspergere, legito Historias, & Annales Societatis nostræ; hæc quippe res, cum propriæ nobis sint, omnibus quòque perplacent; quorum equidem tantam meâ causa siluam collegi, ut nulla prope

pe dissertatio, cuiuscunque demum argumenti incidere possit, cuius non exempla semper aliquot ex ipsis Societatis rebus adferre possim.

Præterea confecerat sibi syllabum Martyrum virorumque sanctitate illustrium Ordinis nostris quorum anniuersarios dies magna eorum, quibus cum loquebatur oblectatione celebrabat. Observatumque est, quoties per aulam Collegij (in quo eorum imagines propositæ sunt) pertransiret, aperto semper capite ijs habuisse honorem. Tam erat accuratè instructus in primordijs, progressu, vniuersoque Societatis nostræ statu, vt non legisse modò, sed etiam scripsisse historias, Annalésque eius videretur, assererentque grauissimi Patres, qui sæpius de Societatis rebus differentem audierant, nunquam sibi reperitum alium, qui aut maiorem earum rerum cognitionem haberet, aut maiore affectu de ijs loqueretur, aut loquentes audiret.

Necque

Neque mirum est Berchmannum tam frequenter, libenter, constanter, ardentius de rebus spiritualibus ac pijs locutum cum talia loquendi dudum sibi sanctissimum præfixerit & non vnum deorum De piuribus sit satis vnum aliorumque verbis eius expressum, quibus ita se metiptum allocutus: Sit tibi con-honor Societatis; sit tibi cordi modestia & in recreatione loqui de rebus spiritualibus: Non erubescere; quærere loqui de rebus spiritualibus. Omnibus diebus Sabbathinis aliquid in recreatione loqui de B. Virgine, & dominicis de venerabili sacramento.

Denique e meridiana congressione colloquio (vt etiam spiritualium colloquiorum fructus addatur) aiebat Berchmannus se novos spiritus colligere reliquum spatium diei; Vespertina autem colloquutione ad instructionem ardentius meditationem, commotionemque diei sequentis. Quare videtur sibi diuinitus instinctos fuisse Patrum

qui sextis comitijs Generalibus horæ illius geminæ remissionem, non leuibus rationum machinis oppugnatam constanter retinendam censuissent, quando tantos in ea fructus existere sentiatur.

§. X I V.

B. V. & Berchmanni Fides.

Credere aliquid vt Dei legem, diuinamque reuelationem ex iusta credendi ratione, firmoque motiuo, virtutis est, & quidem summæ. Quo verò ea, quæ creduntur sublimiora sunt, & ab humano ingenio sensuque remotiora (quemadmodum sunt Christianæ Religionis mysteria) hoc, fidei virtus, qua talia creduntur, præstantior, Deo gratior, merito maior, præmio dignior. Hinc Magnus Leo: Magnarum inquit, hic vigor mentium est, & valde fidelium lumen animarum, incunctanter credere, quæ corporeo non videntur intuitu.

Huiusmodi vigore, huiusmodi lumine prædita fuit Magna, imo maxima,

Aug. de Stil. cred. c. 1.

S. Thom. 22. q. 82. a. 9.

Opti-

Optima Dei Mater & Virgo MARIA,
 quæ non credidit friuola friuolis moti-
 uis, vt credidere pagani (Nam de quolibet
 horum dici verè potest : Qui facit
 credit, leuis est corde) sed credidit
 iusta credendi ratione, firmoq; motu.
 credidit sublimissima & ab humano
 intellectu, sensuque remotissima Chri-
 stianæ Catholicæ fidei mysteria. Credi-
 dit ineffabile SS. Triados mysterium
 lege naturæ tam reconditum, in scriptis
 Mosaicâ adeo paucis cognitum. Perpe-
 xit illud in diuino Codice adumbratum
 prophetarum oraculis reuelatum. Et
 clarius à Gabriele Archangelo expo-
 situm, qui & personam Patris, à quo
 sus fuerat, & Filij (cum dixit Filium
 tissimi in utero eius conceptum in)
 S. Spiritus, memorauit, disertèque totum
 mysterium eius opera perfectum in præ-
 nunciavit. Credidit æternum Dei ver-
 bum, naturalem nempe Dei filium, e-
 dem diuinitate cum patre & Spiritu sac-
 cto præditum, naturam humanam a-

sum-

sumpturum. Credidit se virginem esse illam à Deo electam, in qua sacratissimum hoc mysterium perficeretur. Hæc & id genus alia à sensibus remotissima, intellectu difficillima, firmissimo innixa fidei motivo credidit B. Virgo prius, quam mundo Euangelium promulgaretur, & antequam filium miracula patrantem suis oculis usurparer. Atque huic Marianæ fidei illustrissimum perhibuit testimonium S. Elizabeth, cum à B. Virgine salutata respondit. Beata es quæ credidisti, quoniam perficientur in te ea, quæ dicta sunt tibi à Domino. Verè felix, beataque, imò (vt S. Augustini verbis utar) beatior fuit M A R I A percipiendo fidem Christi, quam concipiendo carnem Christi.

Ad virtutē fidei pertinet etiam eiusdē fidei Confessio, ab Apostolis equidem olim exhibita, sed in Christi Passione, negata. Cæterum beatissima mater, quemadmodum perfectissima fuit in fide, sic & constantissime in eiusdem fidei con-

T

fessio.

fessione duravit, filiòque etiam in cruce
 cem fixo fidelissimè adhæsit, cum discipuli
 puli illo relicto, desertoque omnes fugis-
 gissent.

Talem tantámque B. Virginis fidei
 Berchmannus etiam studuit æmulari, quemadmodum
 vel ex his eius meditationis verbis colligere licet:
 Dum Ave Maria recitatur, petetur à B. Virgine,
 impetret nobis Fidem, quâ ipsa præcipue enituit,
 Primò credendo se Virginem, & Matrem futuram;
 ita & tu omnia poteris &c. Secundò, plurimi facies
 do mysteria fidei, quæ docuit etiam apostolos;
 Ita & tu plurimi facies mysteria fidei. Tertiò,
 tempore passionis Dominicæ, omni ex parte stabilis,
 & in fide permanendo; Ita & tu persevera-
 tempore tentationum.

Sacratissimum Eucharistiæ mysterii præ
 Sacramentorū reliquis merito appellari Sacramentum
 fidei potest, quia in hoc maximè fides exerceatur,
 si Christus in eo præsens credatur & colatur
 quo

quo (quemadmodum S. Bernardus loquitur) Christus tangi potest, sed affectu, non manu; voto, non oculo; fide non sensibus; tangi potest manu fidei, desiderij digito, deuotionis amplexu, oculo mentis. Porro sic praesentissimū in hoc Sacramento Christum credidit, coluitq; & quidem frequentissimè, pijsimè, religiosissimè. Hinc cum Nouitium adhuc Societatis ageret, toto tirocinij sui tempore quotidie minimū septies augustissimum Eucharistiae Sacramentū visitabat, ac dum è templo discederet vicarios sibi in reditum surrogabat, beatos Aloysium Gonzagam & Stanislaum Kostkam. Cūq; Nouitios plures hoc prouocasset exemplo salutandi sanctissimam Eucharistiam, post factum Conscientiae examen vespertinum, non leuem ex eo accipiebat voluptatem, dicebātque in historijs sanctorū huius ferè æui hæc duo abs se notata, cultum nempe erga sanctissimam Eucharistiam & Religionem erga Deiparam virginem.

T a

Néque

Néque Nouitius tantummodo, sed etiam postquam tirocinio emerfit, eandem colendi sanctissimum Eucharistiae mysterium consuetudinem constantissime, atque vsque lethalem agritudinem, quæ eum lectulo affixit, obsecrauit.

Atque hanc erga SS. Eucharistiae mysterium fidem, quamuis quotidie exhibuerit, maximè tamen probauit, diebus, quibus dominico corpori communicabat. Itaque Eucharistiam percipiturus hoc sibi decretum præscripsit. *Persistam in actibus fidei, & charitatis & incipiam aspirare ad Christum dicendo: Quis mihi det te fratrem meum sugentem vbera matris meæ &c. Quem admodum desiderat cervus ad fontes aquarum &c. Sitiuit anima mea ad Deum fontem vivum &c. Veniat dilectus meus in hortum suum. Offeram hæc desideria Christo per B. Virginem & cogitabo illum respondere: Ego vram & curabo eum; Et dicam humiliter*

Cepar. pag. 239.

litæ

liter : Domine non sum dignus &c. In manus tuas Domine commendo spiritum meum. Corpus Domini nostri Iesu Christi custodiat animam meam in vitam æternam Amen. Statim ac recepisti, alicæ actum fidei, nimirum credere te hoc, quod habes, esse verum filium Dei, & B. Virginis. Tum cum omni humilitate quæras ab illo : Vnde hoc mihi, vt dominus meus veniat ad me? Gratias agam per breuem orationem vocalem, & petam, vt idem patroni mei faciant; Tum offeram illi corpus & animam meam, aliquod munusculum in particulari, verbi gratia, mortificationis; Tum vota mea illa renouando; Demum firmum propositum seruiendi Matri eius B. Virgini. Deinde conuertam me ad Deum Patrem, petens aspiciat in faciem Christi sui, & per sacra vulnera eius petam, vt supra, omnia.

Finiam rursus gratias agendo, & veniam petendo, quod tam malè illud tractarim, dicam : Laudate Dominum

omnes gentes, &c. Ecce quot fidei actus
elicuit, cum dominico corpori commu-
nicaret! Néque hos fidei actus tantum-
modo elicuit valens ac viuens, sed mori-
tò sæpius & pientius moriens. Hinc talis
moribundus toties exclamauit; *Credo*
Domine, Spero Domine, Amo Domine

Cepar. pag. 198. § 200.

Cúmque ad virtutem fidei pertinet,
vt diximus, eiusdem fidei confessio
hac etiam Virginem imitari gestijt. Hinc
moriens diuinissimo se viatico refectus
rus, cum sacram sacerdos hostiam dig-
ris teneret, improuiso, sed magno ani-
ris spiritu (sciens corde credi ad iustitiam,
ore autem confessionem fieri salutem) in hæc
verba prorupit: *Protestor hinc esse verum*
filium Dei Patris omnipotentis, & beatissimæ
semper Virginis. Protestor me velle viuere
mori verum filium sanctæ matris Ecclesiæ
Catholicæ, Apostolicæ, Romanæ. Protestor
me velle viuere verum filium beatæ Mariæ
Virginis, Protestor me velle

le viuere & mori verum filium Societatis.

Atq; hanc Orthodoxam fidem Berchmannus non tantummodo viuens professus est, sed eidem quoque moriens mordicus adhæsit. Nam cum ægritudine lethali decumberet, & Collegij Romani Rector viso illo tanto, tam insolito concursu, non Fratrum modo, sed & sacerdotum in genua sese abijcientium petentiũque ab eo se cruce signari, iuberitus ne malus dæmon gloriolæ alicuius inanitate inflatiores ei fortè spiritus faceret, egredi cubiculo iussis, qui aderant, Berchmannum sic admonuit: Mi frater duplici potissimum tentationum genere salutem tuam petere dæmon hoc tempore posset; Fidei nimirum, & inanis gloriæ agitatione. Macte igitur animo aduersus vtrũque armatus fortiter decerta. Tum Berchmannus: Deum veneror, mi Pater, equidem aduersus fidei oppugnationes satis mihi armatus videor; Contra vanas

gloriæ affultus, si qui euenerint iam iam
egregiè me communiuit spiritualium
rerum Præfectus.

Denique cum supremos iam vitæ
mortalis halitus duceret, huius ortho-
doxæ, Catholicæ, Apostolicæ fidei su-
memor (quamuis alias omnium aliarum
rerum mortalium immemor) aliquo-
ties exclamauit: Credo Domine, Spero
Domine, Amo Domine. Ita dixit, ita
xit, suoque Domino fidelis, in domino
feliciter obdormiuit, moriensque ope-
ratus iustitiam, per fidem inferorum re-
gna vicit, & adeptus repromissiones
giorum ora leonum obturauit, perennis
impetum ignis extinxit, tartarei aciem
gladij effugit, de infirmitate conualuit,
fortis in extremo factus bello, castra
vertit exterorum, potitus regno cælorum.

S. X I V.

B. V. & Berchmanni Spes.

Spes in Deum defixa nascitur ex di-
uinae bonitatis, & misericordiæ notitiâ

secundum

secundum illud Iessei Vatis oraculum :
Speret Israel in Domino, quia apud Do-
minum misericordia, & copia apud
eum redemptio. Quare cum B. Virgo
clarissimam, plenissimam, eminentissi-
mam habuerit diuinæ bonitatis, & infi-
nitæ misericordiæ notitiam, & experi-
entiam, Christum quoque non tantum-
modo redemptorem suum, sed natura-
lem etiam filium agnouerit, eumq; præ-
sentem suismet oculis vsurparit, non
potuit non firmissima in Deum spe, cer-
tissimâque fiducia prædita fuisse.

Cæterum hanc adeo certam, firmam-
que beneficiorum à Deo obtinendorum
spem præstat conscientia puritas, qua
quis millies mori mauult, quam vel le-
uissimè offendere Deum. Hinc Ioannes
Apostolus: Si cor, inquit nostrum non
reprehenderit nos (id est, si scientes, vo-
lentes nullis peccatis nos impiauerimus,
quorum nos meritò conscientia accuset)
fiduciam habemus ad Deum, & quic-
quid petierimus, accipiemus ab eo.

Eadem spes fiduciaq; operū bonorū
 frequentatione, mira capit incrementa,
 Hinc Apostolus : Qui, inquit, bene mi-
 strauerint, gradum bonū sibi acquirunt
 & multam fiduciam. Quæ cum ita
 consequens est beatissimæ Virgini ma-
 ximam, certissimā, firmissimāq; spes
 fuisse, cum fuerit & omnis peccati purgatio
 & bonis operibus iugiter intenta.

Hanc spem, fiduciāq; Magnæ Ma-
 tris exprimere Berchmannus eius filius
 egregiè conatus est. Nam cū claro me-
 tis integerrimæ obtutu, perennes diuina
 bonitatis & misericordiæ fontes per-
 xisset, animūq; ab omni grauioris pec-
 cati maculā emaculatum præstare
 studuisset, & improbo labore bona
 per opera accumulare contendisset,
 rito singularem de diuina bonitate spes
 concepit. Et quidem Magnæ Matris
 emplo. Hinc suis in meditationibus
 Berchmannus : Aue recitato, inquit,
 temus spem, quā B. Virgo maximè
 euit. Primo in speranda æterna glo-

Cesar. pag. 271.

& quicquid à filio petebat; tu eadem sperabis. Secundò in se totam, cum summis premeretur angustijs diuinæ prouidentia committendo; pendebis & tu à diuinâ prouidentia. Tertiò in longanimitate expectanda gloria tantopere à se expetitâ; Tu etiam longanimis Dei dona expectabis. Et alibi : Pater recitato, petemus à Filio, qui spes nostra est, ut magna cum spe ad Virginem accurramus, primò quia Deum ipsum ad nos traxit; secundò est aquæductus, per quem facillè cælestem aquam in hortos nostros deriuabimus; Tertio est Regina ditissima, & liberalissima. Indubia Theologicae spei tesserata est, cum quis ad Deum confidenter suis in necessitatibus recurrit. Id enim uerò fecit Berchmannus, qui suam spem non in gratia humana, sed diuina misericordia ac bonitate totam collocauit, quemadmodum in rebus ab eo gestis, à Cepario Italicè conscriptis liquido est videre.

Cepar, pag. 272.

Atque

Atque hanc spem quam vivens
 uam, firmam, certam, solidam semper
 exhibuit, moriens non amisit. Hinc
 tali iam morbo, fractus, & lectulo
 tenus, cum à Romani Rectore Collegij
 suam perire, & in precibus ad Deum
 fusis sanitatē flagitare iussus fuisset, pater
 lo post ab eiusdem Rectore Collegij
 dijt: Mi Berchmanne frater inter
 tandum sacras officij Canonici preces
 adverterunt mihi animum illa cuiusdam
 Responsorij verba, quæ quadrare
 videntur: Puer meus noli timere, quia
 ego tecum sum dixit Dominus. Si
 fieris per ignem, flamma non nocet
 tibi, & odor ignis non erit in te. Liber
 bo te de manu pessimorum, & eruam
 de manu fortium, auguror probatum
 in te vaticinij veritatem. Tum ille
 spero, respondit, sed meritis beatissimæ
 Virginis: Eademque secum verba rep
 tando sæpius repetebat; ac solus
 esset, aut à paucis circumfessus, suavit
 mis affectionum piarum iaculis calu
 pete

p̄tebat, præcipuè verò Deiparam hiscè;
similibusue sententijs alloquebatur: Ne
me deseras MARIA, ne me fallas, filius
enim tuus sum, tu scis, quia iuravi.

Hanc denique certam, firmam, soli-
dāmq; spem diuinarum promissionum
veritati nixam Berchmannus quemad-
modum viuens exhibuit, ita moriens
suis sodalibus egregiè probauit. Nam
cum suprema virium debilitate fractus
non obscure magnis Berchmannus pas-
sibus ad vitæ metas iam properaret, Ro-
mani Collegij Rector ad eum ingressus
ad exercendos varios virtutum actus,
Berchmannum sententijs hiscè breui-
bus, quibus alias solitus erat per hunc
modum prouocauit: Doleo Domine;
Credo Domine, Spero Domine, Amo
Domine. Atque in hac spe singulariter
constitutus, in pace in idipsum dormiit;
& requieuit.

S. X V I.

*B. V. & Berchmanni Charitas
erga proximos.*

Fuit beata Dei Mater Virgo, perfectissima consummata norma Charitatis proximis debitæ. De hac S. Bonaventura disseruit in hæc verba: MARIA charitatem proximi ore faciebat. Ipsa enim est, de qua dicitur apud Lucam: Et factum est, vt audiuit salutationem Mariæ Elizabeth &c. Charitas inquam proximi salutationibus & alijs charitativis locutionibus semper fouenda est. Væ eis qui propter odium, salutationem proximo negant. Et quid enim cogit, eam ad officium charitatis festinare cogebat, nisi charitas, quæ in corde eius feruebat? Væ ergo tardis ad operam charitatis. Ita S. Bonaventura de charitate, quam Mater Virgo proximis exhibere dignata.

S. Bonav. in spec. B. V.

Huius maternæ pulchræ quæ dilectionis imitandæ studio Berchmannus a

census mirè proximum dilexit. Quod vel hinc colligere licet, quod examen accuratum particulare de proximi charitate formarit in hæc verba : *Examen particulare de charitate proximi*

Cepar. pag 247.

Primò ; patienter ferre defectus fratrum, & facere vnum actum charitatis.

Secundò ; Neminem iudicare, & facere duos actus charitatis.

Tertiò ; De omnibus bene sentire, & facere tres actus charitatis.

Quartò ; Compati alijs, & facere quatuor actus charitatis.

Quintò ; Congaudere & congratulari quando alijs res bene succedunt, & facere quinque actus charitatis.

Sextò ; Ero benignus, & obsequiosus, & facere sex actus charitatis.

Septimò ; Semper excusare fratres in animo meo, & apud alios, & facere septem actus charitatis.

Octauò ; bona & placida verba dare, & facere octo actus charitatis.

Porro

Porro cum Examen hoc, quiddam
 theoreticum spiret, videamus nunc, quæ
 nam fuerit huius theoriæ praxis. Itaque
 hoc vniuersim de Berchmanni charitate,
 qua proximos diligebat, dici verè debet,
 quod pacem colebat adeo sanctè, ut
 nunquam cum aliquo contendere
 audirus; Si verò qua in domo sodales
 suos audisset cum aliquo rixam similitu-
 temue suscepisse, ab eorum protinus so-
 cietate discedebat. A socijs autem, qui
 eum in sinu gerebant non solum dilige-
 batur, verumetiam in tanta veneratio-
 ne habebatur, ut ab eo semoneri, regere
 perinde permitterent, ac si summam
 eos auctoritatem obtinuisset. Tantum
 potest, polletque virtus, vbi ad plurimum
 existimationem dimanauit.

Ex eadem charitate profluxit, quod
 Berchmannus esset seuerissimus sui cen-
 sor, acerrimusque aliorum defensor, ce-
 cere identidem sibi solitus: Cauebo
 hi sedulo à iudicando alios, nec aliorum
 in rebus immiscebo. Si quid excusa-

Cepar. in miscell. pag. 255.

le occurret, compatiar, me inspiciam, & de facto recitabo pro emendatione vel Aue, vel simile. Et: Fac habitum in excusandis alijs in visceribus Charitatis. Et: Valde lubentem me præbebo in concedendis dictatis, & similibus, & charitatem custodiam vt pupillam oculi.

Cepar. pag. 259. 255. 149.

Eadem Charitate duce Berchmannus alijs quæcunque commodiora libens cedebat, & quoties rogabatur pro alijs orare, paratissimus erat, aliorumque se precibus in vicem commendare solebat.

Atq; hanc in proximos charitatē maturior ætas in Berchmanno non tantummodò nihil minuit, sed etiam vehementer auxit. Hinc non solum (quando ei per hebdomadam id munus obtigerat) mensarum analecta sportulis seruata, ad portam lætus pauperibus erogabat, sed quoties is, cui ea cura, aut æger, aut occupatus aberat, vel indicasse id Berchmanno sufficiebat, vt promptissimè aduolaret, eratq; vulgo perfugium omnium

ad id gentis officia ambitiosissime suscipienda, si quis impeditior suam ei vicem demandasset.

Charitatis est, & quidem singularis, non tantum miseras aliorum vices misereri, sed etiam ad pœnas pro reis exoluendas sese offerre. Fuit huiusmodi charitas in Berchmanno, qui, quoties eumque Rector utebatur eo ad denunciandam alicui pœnam pro admisa culpa, ille in genua prouolutus, ut sibi pro reo pœnam liceret luere suppliciter precabatur. *Cepar. pag. 27.*

Quod si fortè Rectorem exorare non licuisset, tum ille tam dextrè aptequam eam fonti denunciabat, ut qui pœnam grauatè subiret, nemo vnquam fuerit inuentus.

Magnæ charitatis est proximorum corporibus opitulari, maioris etiam eorumdem animis, ne pereant, operam nauare. Tali charitate flagrauit Berchmannus ardentissimus animorum Deo suo liberandorum zelotes. Hinc linguam Gal
liam

licam (cuius antea ignarissimus fuerat) ita didicit diligenter, ut in triclinio sæpius Gallicè se concionatus. Quam linguam didicisse se narrabat, ut obeundis Societatis muneribus magis esset idoneus, & ne vel vnius animæ damno esset imperitia eius linguæ, quæ tam familiaris est Flandriæ vniuersæ.

Cepar. pag. 34.

Earundem animarum Christo lucrandarum studio accensus, multus erat in memorandis religiosorum Societatis IESU Patrum missionibus ad laponem & Chinas, earumque postremam expectere ipse se ostendebat, ac si quæ inde de religione noua adferebantur primus sodalibus indicare ad eorum consolationem festinabat.

Adeo ingenti ardebat zelo iuuandi domesticos omnes, nec minori charitate ferebatur in salutem exterorum, atque ut secundis aliorum successibus mirè lætabatur, ita dolebat aduersus, nec minor eum proximi, quam sui sollicitudo exercebat.

V 2

Ne-

Novitius quidam propositi pœnitens, viam explorabat abeundi. Ipse ad genua se aduoluit dubitantis, obtectur, dies aliquot maneat; interea socii sollicitat, vt pro eo Deiparam deprecetur; & constantiam nutanti videtur impetrasse.

Berchmanni Charitas erga Novitium Ordinis.

Eadem charitate, quâ prædictum Novitium, etiam scholasticum in suâ vocatione vacillantem retinuit. Res ita se habet. Festo fortè die scholasticus aliquis, feruentissimo Leonis fidei, sub ipsius meridiem egredi parabat; addubitanter P. Minister quem ei comitem iungeret, Berchmannum tandem designauit. In cubiculo repertus coronam rosariam voluere, nihilo segnius, quàm rogabatur operam comitandi addixit, priorque alterum ad ianuam præuenit, qui eum tantis cœli caloribus ad Carthusianorum cenam

Eiusdem Charitas erga Scholasticum Soc. Iesu. Cepar. pag. 116.

cœnobium longè sanè à Romano Collegio abduxit, ibique vocato Monasterij Priore, cum eo seorsim in cubiculum secedente Berchmannum duortum à se cubiculorū spatio interclusum reliquit. Mox cœnobio cum eo egressus Berchmannus disertè hæc socio verba infregit: Existimas, prò dolor, mi frater, ignorare me quid negotij intro gesseris, at ego plus nimio id habeo exploratum. Tu de deferenda vocatione tua agitas; at non ita eueniet: Ego pro te tam crebris Deum fatigabo precibus, vt respicere eam non valeas. Hic ille deprehensum sese sentiens, obstupuit scilicet; Et quoniam cū Cœnobiarcha iam sic conuenerat, vt ille ad Rectorem in Collegiū hac de acturus veniret, quando nempe ipse Collegio abesset; Berchmanno persuadere conabatur, vt lectionis audiendæ obtentu ad Professorum domum rantisper secum digrederetur. At obnixus Berchmannus: Non, inquit, sed in Collegium reuertamur. Quò cum per-

uenisset, aliam mentem recepit, viuitque
 etiamnum in Societate IESV probissimam
 opinionem viri, atque operæ strenuissimæ
 fama, quam secundum Deum cælestis
 que reliquos Berchmanno debet. Atque
 hunc, similemue Charitatis affectum,
 non vni tantum, alteriue socio, sed
 vniuersim cunctis maximè hospitibus
 impendit. Nam si quem Societatis ho-
 minem in plateis fortè conspicaretur,
 protinus suavi alacritatis beneuolen-
 tiæque significatione salutabat, cætera
 licet ignotum, neque ad hoc tempore
 visum; rogatus à socio, quid tantam
 ignotos præ se ferret affabilitatem, re-
 spondit: Quia fratres mei sunt. Eaque
 familiaritate cum Patribus fratribusque
 exteris domi versabatur, ac si pridem
 omnes noti, familiarésque fuissent.
 Quoties aliqui Societatis homines lon-
 ginquis è mundi partibus aduentabant
 ad complectendos eos pro more Socie-
 tatis

*Berchmanni Charitas aduersus ho-
 stes ES ignotos. Cepar. pag. 112.*

tatis, diligentissimus aderat, eorúmque quibus cum fortè tunc loquebatur, colloquio tantisper abdicato, ad id officij alacer aduolabat, quod iam inde ab Apostolorum memoriâ natum seruatumque à priscais Monachis, ac viris Religiosis, illi amplexum pacis appellabant. Id verò faciebat vultu hilari, capite aperto, ac decenter prono, submisso ad terram corpore; opinatus sub hospitis persona se Christum accipere affirmantem: Qui vos recipit, me recipit. Hunc morem filios suos edocebat Magnus ille Occidentalium Monachorum Patriarcha S. Benedictus præscribens hanc legem: Venientibus siue discedentibus hospiribus inclinato capite, & prostrato omni corpore in terrâ, Christus in eis adoretur, qui & suscipitur. Hac cogitatione Berchmannus hospites Societatis ex more complectebatur, aiebátque sibi quidem iucundissimum futurum fuisse, si venientibus & abeuntibus iisdem, signum aliquod

ere datum fuisset, quo audito omnes ad
ianuam descenderent, complectendo
monstrandæque charitatis ergò; dice-
solitus sibi: Quando vides aliquem
Societate alterius Collegij, reuerere
lum vt Angelum.

Cepar. pag. 261.

Singulari ferebatur affectu in Ad-
tores Societatis IESU Fratres, quibuscum
magna quoque iucunditate versabatur.
Nam cum ad alios indifferenter accede-
ret, ad hos sub colloquendi horam
studio conferebat, quòd cum illis pro
suâ simplicitate, candoreque videretur
liberius de cœlestibus rebus agere possit.
sensusq; in meditatione perceptos cum
fructu effundere. Hos quoties vel emi-
nus prætereuntes vidisset, statim nuda-
to capite salutabat, etsi in vicem illi lon-
gitudine interualli saluantem subinde
non obseruarent. Ipsi verò quod sancti
cuiusdam adolescentis opinionem de
eo comprehendissent, & consuetudine
eius expetebant, & fidenter etiam,
cum

cum eo loqueretur, ab eoque instructerentur ad se inuitabant.

Et quidem etsi per concessæ colloquutionis tempus, fruendi eius copia defuisset, cum fortè ad obeunda diebus festis templa facultatem impetrassent, Berchmannum sibi comitem dari à superioribus exorabant, atque ipse cubiculo euocatus facilitate magna, ingenuaque charitate eis obsequabatur, nec per viam nisi diuinis de rebus verba faciebat.

Conspicatus aliquando colloquutionis tempore, quendam solitariè stantem, Patri cuidam quocum agebat: Quid ni, mi Pater aiebat, ad bonum illum Fratrem sine socio stantem, ad alloquendum, recreandúmque; accedimus? Alias frequenter duobus simul Adiutoribus fratribus visis, ipse tertium se admiscebat, officij præstandi causa; aliorum suorum Collegarum Societate non inurbanè desertâ, qui studio eius approbato, mox inter sese: Fateri deniq; necesse est, Iuuenem hunc reuera esse sanctum.

Dici non potest quanta eos charitate eum ægri essent habebat. Sæpius uisibat per diem, cælestibus, nec iniucundis colloquijs recreabat: æstate feruentioribus horis, aquam eis è fontè recente hauriebat, ori refrigerando propinabat, lauan- dis manibus affundebat; atque ut eorum corpora reficiebat aquæ recentis frigo- re, sic animos accendebat, recreabaturque ardente illa charitate, quâ promptissime illis seruirebat.

Diebus veneris quando Mortatio do- mi haberi solet, lubens à cæna, quæ di- cta erant ijs repetebat, quotidie verò historiam de beatissima Virgine affere- bat. Cùmque illi exploratum haberent quâ ferè horâ venire soleret, magno eius desiderio opperiebantur aduentum læ- tique iactabant: Iam mox aderit Berch- mannus ad historiam narrandam. Et si quando impeditus ad horam forcè non venisset, ministrum domus exorabant, ut venire eum iuberet; adeò præsentia illius consolari se sentiebant.

Quo.

Quotidie ad ægrorum lectulos visebat promiscuè ab ingressu nosocomij exorsus, eosq; solabatur diutius, qui (quod rariùs visebantur) maiore solatio indigebant. Ex cubiculis, vbi maiores deprehendebat visitantium cætus, breuissimè excedebat, ad eos, quorum lectuli nullo consortio cingebantur. Quoniam autem per contagionis metum eâ visitandi licentiâ per dies aliquot, domesticis fuerat à superioribus interdictum, Berchmannus, qui visendi officio defungi pro more, non poterat, ab ægrorum curatore diligenter quærebat, eequi singuli valerent. Cùmque rursus eos adeundi copia à superioribus facta fuisset, sæpius visebat per diem, cælestibus nec iniucundis colloquijs recreabat.

Berchmanni Charitas aduersus agros

Uniuersim Cepar. pag. 114. Ep 115.

Atque hanc tantam charitatis prolixitatem non ægris modò, sed valentibus quoque præstabat, quoties oblequium suum

suum poscebatur, vixque pronuntiat
 verbis promptus, hac similitudine forma
 respondebat: Effectum dabo, mi Pater,
 & lubens. Si laboraret Pater Minister de
 socio, quem adderet egredi cupientibus
 Berchmannus vnicum eius erat perfu-
 gium, obtemperabatque semper, nullo
 commutato verbo. Ac quia semel à stu-
 dijs ad comitandum auocatus (cum
 tuendis fortè Philosophiæ thesibus ar-
 dentius incumberet, temporeque ege-
 ret) senserat aduersus imperium inter-
 nam quandam obluetationem, & in pre-
 sens quidem, nullo dato signo, comita-
 tus fuit, sed mox domum reuersus ad
 suum illum animi motum aduertens
 diebus aliquot singulare examen adhi-
 bere, maturas præterea considerationes
 insumere, donec paulò post partam ean-
 dem diuina ope sui ipsius victoriam
 sensit.

Peractis Philosophiæ disputationibus
 sapius eo Minister ad egrediendum
 utebatur, siue quòd vacuus nullo illo
 prom-

promptior esset, aut magis præstò; Eug-
nitque subinde, vt vix cum vno aliquo
regressus domum, cum altero egredi in-
beretur. Ac semel flagrantissimis æstatis
caloribus, ter, quaterue die vno foras e-
gressus, cubiculi eius contubernalis vi-
cem Berchmanni miseratus: Obsecro
te, mi Frater, inquit, vide etiam atque et-
iam quid agas, neq; per imprudentiam
pecces, aut certè in morbum te calores
isti conijciant. Tum ille placidè: Mi
Frater, ait, prudentiam ego moderato-
ribus relinquo; obedire mea solius cau-
tio est.

Eandem charitatem etiam in re mi-
nima, non minimo Berchmannus exem-
plo præstabat. Non iuuabat eum lusus,
sed magis differendo, disputandòq; ca-
piebatur. Tamen vacationum diebus
(cum Scholastici in vineam eunt) si à
quoquam ad ludendum inuitaretur, ijs
horis, quibus fas est vel trudiculis lude-

V 7

re,

Eiusdem Charitas in minimis.

Cepar, pag. 122.

re, quibus in oblonga mensa per angustum fornicem, mobilémque sphæram eburneæ pilæ traijciuntur, vel laminis, faxisue missilibus, quæ ad signum propositum manu traijciuntur, colludebat, vt alijs solâ charitate ductus gratificaretur.

Quemcunque recens aduentantem admittebat in societatem lusus, etiam si perdendi certus fieret, imperitia accidentis. Nunquam in lusu aut verbis contendebat, aut vocem clamosiorē edebat, seu dextrè caderet iactus, seu sinistrè. Si vincebatur, statim genibus flexis Angelicæ salutationis sponsionem victoribus persoluebat; Si victor erat, neque insolenter gestiebat, neque victis insultabat. Quæ omnis adiunctarum rerû collectio lusum (rem alioqui genere suo mediam atque indifferentem) erigit in præstantiâ actionis bonæ ac laudatæ.

Iam verò sicuti amavit omnes Religiosos homines, imprimis Societatis IESV filios,

Eiusdem Charitas erga Societatem.

filios, suosque in Christo fratres, ita & Matrem tenere omnino, piéque dilexit. Nam Berchmannus propter augustam illam existimationem, quæ ei de Societatis instituto ac moribus iam nata erat, hanc quoque de eâ apud se sententiam statuebat: Societatem nimirum tam bonis esse legibus vinctam, tam aptè constitutam ex præscripto Evangelicorum Consiliorum, ut si nos ad amissimæ communi eius vitæ accommodaremus, si ordinem, si leges eius teneremus, non solum in viros sanctos ac perfectos, verum etiam ad ipsum virtutum omnium culmen gradumque editissimum perfectionis, re nullâ aliâ adhibitâ euaderemus. Atque vrinam verissimum id esse intelligerent cultores omnes vitæ Religiosæ, qui sæpè non contenti sanctorum suorum fundatorum legibus, atque institutis, temerariâ quadam audaciâ atque imprudente impetu, amant res novas adiungere, ambulantes in mirabilibus super se, in-

insolitâ quadam seueritate, ac contra-
ctione, de qua tandem imbecillior natu-
ra remittere cogitur, referuntur retro
ipsi, immanibus deiecti conatibus, tan-
tâque celeritate desistunt, quanta susce-
perant leuitate, aut asperiores repu-
tantes virtutis viam deficiunt, abijciunt-
que in vitia sese & licentiam, aut cæco
sui amore capti, inflati que dicunt cum
Pharisæo: Non sum sicuti cæteri homi-
num; indeque in præcipitia prorunt,
vnde inconsultius eniti moliebantur,
aut denique valetudinem celerius labe-
factando student adipiscendis inter Re-
ligiosos commoditatibus; aut si ijs non
student, Ordo ipse Religiosus, vepote
materno in suos affectu communi cha-
ritatis impulsus impetu, eas illis, quas
potest, decetque imunitates indulget.
Atque ita, qui sublimius volare cona-
bantur cæteris, nec cæteros æquare pal-
sibus, nec communem cum ijs vitam
aut leges valent obseruare. Berchman-
no sanè non erat hæc morum via, quo
niam

nam obseruantissimus & amantissimus
erat Ordinis sui.

Enimuerò summa, quam de Societa-
te combiberat opinio, admirandos in eo
excitabat affectus, ac primò quidem a-
morem quendam intimū, tenerrimūq;
aduersus Societatem, cuius lætis succes-
sibus gestire eum vidisses, sollicitum fa-
mæ ac nominis eius sempiterni, quam
matrem scilicet, Societatem sanctam, so-
cietatem amoris, diuinūque opus ap-
pellare solitabat.

In quanto autem beneficio duceret
Religioni se esse adscriptum, vestibūsq;
Religionis indutum, arguit insignis qui-
dam pietatis actus, quem manè inter
vestiendum quotidie exercebat, imitatu
dignum, atque his ab eo verbis expres-
sum: Cum tunicam tenebis manu prius
quàm induaris, exosculari lætus, te et-
iamnum dignum esse, qui vestiariis insi-
gnibus Christi. Atque hunc amorem
erga Societatem, eiūsque vestem, ad vlti-
mum vsque spiritum vitæ conseruauit,
peti-

petitâ etiam in eâ veste moriendi facultate: Excellens hæc de Societate opinio, ardensque in eam affectus, non solum illi conciliabant summam in ea vivendi quietem, atque oblectationem, sed & suavissimam sæpe teneritatem, quam semel, iterumque Cepario significavit, ac primùm quidem mense Decembris eum verbis compellavit: Contentissimus viuo in vocatione meâ, & magnam sæpè sensi animi teneritudinem erga Societatem. Iterum mense Junii Anno M. D. C. XXI. primo ferè bimestri, antè quam è viuis abiret: Vno, inquit, die, maximè contentus; Nunquam, laus Deo, tentatus fui, & hoc semestri talem affectum sensi erga Societatem, qualem nunquam antea. Et: Ita ero Zelosus honoris Societatis Iesu, sicut ambitiosus verus honoris proprii.

Porro qui tantæ fuit Charitatis erga Matrem spiritalem, patris, matrisque

*Eiusdem Charitatis erga
parentes carnales.*

corporalis non est oblitus. Certè cum
 ægra mater eius Gertrudis annorum alia
 quot inualetudine teneretur, Berchman-
 nus eam verbis adeo concinnis, tam ap-
 positis, tantòque affectu plenis consolari
 instituit, vt attonitas haberet circum-
 stantium aures.

Verum enimuero, qui sic sodales
 suos in Christo fratres, reliquosque à
 quibus accepisse beneficia agnouerat
 dilexit, nunquid etiam eos, à quibus ac-
 ceperat iniurias, opprobria, conuitia, se-
 cundùm supremi diuinissimique Dicta-
 toris leges amauit? Amauit sanè, & qui-
 dem etiam dum puer, & quidem pueros
 in se iniurios. Vnicum libare iuuerit ex-
 emplum. Puer quidam extitit præter
 cæteros ad petulantiam educatus, qui
 conuitijs eum sæpius, iniurijsque fige-
 bat. Sed Berchmannus postquam iniu-
 rias omnes summâ cum animi demissio-
 ne tolerantiaque tulisset, nulla vnquam
 responsione pueri proeaciam fregit, nulla

Eiusdem Charitas erga inimicos

las vnquam apud alios querelas deponit; dicere itendidem sibi solitus: Matrem te præbe erga alios, erga te ipsum iudicem. Et. Obluiscaris iniuriarū, quas tibi proximus fecit; Sic enim sanctus Dorotheus docet.

Cepar. in mor. dec. §. 40. Id. p. 260.

Denique qui sua charitate complexus est in se iniurios, viuensque omnes viuos, eādē quōque defunctos persecutus est. Hinc (vt hæc eius charitas aliquo liqueat exemplo) cum quidam è tironibus sub noctem abiisset è viuis Berchmannus sibi visus parum pro defuncto orasse, potestatem fieri sibi preceperunt plura pro eo Rosaria persoluentibus postquam reliqui ad dormiendum essent profecti, &c.

Berchmanni Charitas erga defunctos.

Cepar. pag. 35.

§. X V I I.

B. V. & Berchmanni Charitas erga Deum.

Amavit flagrantissimè Dei Mater
pro

proximum (vt dictum) sed ardentius Deum. Anima MARIÆ, inquit S. Bonaventura, Deum decentissime magnificauit, & in Deo firmissime exultauit, quia Deum excellentissime amauit. Sagitta erat, inquit S. Bernardus, amor Christi in corde B. Virginis, quæ non modo cor eius confixerat, sed vndique transverberauerat, sic vt in toto illo virgineo pectore nihil amore diuino vacuum remanserit. Itaque sæpius ei, Solomonix sponsæ verbis vti licuit: Dilectus meus mihi, & ego illi, id est, ille (Deus) diligit, torusque meis commodis procutandis studet, & quamuis omnes diligat, quas condidit res creatas, tantam tamen aduersus me charitatem demonstrat, ac si curam illarum omnium dimisisset. Cæterum ego vicissim diligo eum, omnisque amore illius ardeo, imò charitatis illius vi suspensa raptaque anima mea, diu, noctuque omnia desideria, cogitatus, actus, curasque omnes

X

ia.

S. Bonan. in spec. B. Virg. c. 49

in illo solo diligendo consumit. Adeoq;
 haud immeritò illa mihi vsurpare ver-
 ba licet : Ego Mater pulchræ dilectio-
 nis &c. Hic Dei amor in B. Virgine,
 præsentia Dei lætabatur, absentia trista-
 batur, vt cum digressa templo Deipara
 Christum amisit, & in templo reperit.
 Atq; in hac charitatis perfectione matri
 suæ, matri pulchræ dilectionis quam
 simillimus esse Berchmannus eiusdem
 filius discupijt, quia Deum flagrantis-
 simè amauit.

*Primum diuinae Charitatis
 indicium.*

Amans amati gauisus est Dei sui præ-
 sentia Berchmannus. Hinc ille nusquam,
 quàm in foro rarior, nusquam (veluti
 alter Samuel) frequentior ac in tem-
 plo, vbi se singulariter habitaturum
 Deus olim Salomoni promisit, in hæc
 verba : Oculi mei erunt aperti, & au-
 res meæ erectæ ad orationem eius, qui
 in loco isto orauerit. Elegi enim &
 san-

Lib. 2. Paral. 6. 7. 8. 10.

sanctificaui locum istum, vt sit nomen
meum ibi vsque in sempiternum, &
permaneant oculi mei, & cor meum
ibi cunctis diebus. Atque hac Dei præ-
sentia Berchmannus adeo gauisus est,
vt nihil nisi eo consulto aggressus sit.
Quam diu enim præfecturam illam
Vicariam Nouitiorum Societatis I E S V
gessit, affirmavit se nunquam Nouitij
cuiusquam erratum ad superiorem de-
tulisse, quàm cum Deo rem omnem
coram SS. Sacramento pertractasset,
cum vt pacem nullius, temerè quid
deferendo turbaret, tum etiam ne arbi-
trio affectuque suo transuersus agere-
tur.

Quando festis vacuisque diebus iu-
bebatur excitandi corporis causâ ambu-
lare, vnum semper, alterumque templum
destinato visebat, inque his ante omnia
Augustissimam Eucharistiam tanto ado-
rabat affectu, animique ardore, vt sur-
gentem subinde, abeuntemque socium,

ne aduerteret quidem, donec ab ædis lumine redux eum sui admoneret; Ita sapius à sensibus abductum pendentemq; ex Deo, vt nec videret, neque audiret omnino, dum proprio appellatus nomine, ad societatem corporis animus quasi foras peregrinatus, reuerteretur.

*Secundum diuinæ Charitatis
iudicium.*

Idem diuinæ Charitatis ardor Berthmanno fuit auctor, vt non tantummodo DEI præsentiam in templo lætare, sanctissimamque Eucharistiam supplex, vt diximus veneraretur, sed vt hac frequenter, reuerenter, diligenter vesceretur, vt sic eius præsentiam intimè frueretur. Incredibili itaque diligentia ac reuerentia ad S. Synaxin sese comparabat. Rogatus à sodali suo, cur noller illo vacationum die, quamuis solenni, ac Religioso synaxin instituere, quia, inquit, cum ambulandum mihi, aut in vineam eundum est, non ea possum animi quiete ac religione frui, quàm par est tanta
Maier

Maieftati. Quare nec rogatus prodibat, cum ijs sibi facris defungendum erat. Dicebat quoties Angelico illo cibo reficeretur, experiri se novum quoddam spiritus stabilimentum; Cum vero per hebdomadam abstinuiffet, affici quadam fame, quam solo hoc epulo exple-re poffet. Magno fanè fuauiffimæ huius escæ tenebatur defiderio; ac quoniam fcholasticis Societatis IESU eâ vefci non licet, nifi Dominicis, feftisque diebus, ipfe quoties præterea dies incidiffet in-figni aliqua religione eximius, fi domi nimirum effer, eius fumendæ copiam impetrabat, Ergo Frascatæ fiue Tufculi ferijs maiorum vacationum femel per hebdomadam, folito amplius ad altaris myfteria accedebat, otio fibi ante meri- diem indicto. Si fortè fefti alicuius an- niuerfarius dies in Dominicum incidiffet, tum fcilicet dolentis in morem: Hac, inquebat, hebdomade conuiuij v- nius tanti iacturam facimus. O quot excitatis fanctioribus cogitationibus,

quot fidei, charitatis, aliarumque virtutum
 repetitis actibus ad caelestem mentem
 accessit? O quam suauibus est inunde-
 tus delitijs, quoties diuino sese manna
 refecit! ô quam dulces ac teneros cum
 suo DEO sermunculos seuit! subinde p-
 rupit in hasce voces: O Domine, præter
 cõmunionẽ, quid mihi dulce & iucundũ
 sit, cũ tu per eam clarificari deuotissime
 rogaueris? Annuntiabo te fratribus meis
 bono, & sancto cõuersationis exemplo
 & de omnibus bene sentiã. Et: Domine
 sũ palmes aridus in Societate tuã, sed se-
 cundũ misericordiã tuã influat me suc-
 cus gratiæ tuæ. Et: IESVS, Mundus, Dia-
 bolus, & Caro mea quærunt me, & ne-
 mo, nisi velim inueniet me. Si caro, dia-
 bolus, mundus inueniant me, vt leones
 rugientes deuorabunt me. Solus IESVS
 Saluabit, & ditabit inuentũ me. Volo le-
 sv bone, volo vt inuenias, & possideas
 me. Nam si tu inuenis me, inueni ego te,
 & sufficit mihi. Et: ô bone IESV, quis de-
 flectat à via, vbi tu es via? Quis erret à
 via, vbi tu es lux & dux in via? Tac-

Tertium diuinae Charitatis indicium.

Haud dubium singularis in Deum charitatis indicium est, cum quis amore DEI parentes abdicat, deserit, ac relinquit. Nam Veritas dixit: Qui amat patrem aut matrem plus quam me, non est me dignus. Ita fecit B. Virgo Dei parens, quæ amore Dei parentum amorem vicit, illisque relictis ad Hierosolymitanum templum in religiosum DEO dicatarum Virginum Parthenonem concessit, quò DEVM scilicet ardentius, & perfectius amaret. Imitatus est matrem Virginem in hoc diuinæ charitatis genere, filius eius Berchmannus, qui inuenculus etiam dum concepto proposito, Deoque facta sui in Societate IESU consecrandi oblatione, meriti maioris ac firmitatis ergò, propositum hoc suum voto sanxit. Itaque cum iam septimum decimum ætatis annum attigisset, seu ut quam primum DEO sese consecraret, seu ne parentes frustra quidquam de se statuerent, decreuit suam illis volunta-

tem literis indicare, simulque significare, facto abs se voto id propositum esse sancitum. Acerbus Patri, matrique accidit tam insperatus nuntius, cum, quod ut prosperrimum nuptiarum suarum verum amarent vnicè, tum quòd spes omnes suas, hac orbatì prole, collabi augerarentur, in cuius felicissimis auspicijs vniuersa domus suæ procumbentis incrementa collocassent. Adornati fuere a parentibus Patres Capucini, qui eum interrogarent, missusq; ad eos Berchmannus haud grauatè iuit, atque ad obiectas sibi in audiendarum Confessionum minere, alijsque id genus officijs difficultates adeò appositè respondit, ut & ipsi acquiescerent, & Berchmanno sua constantia gratularentur. Religiosus quidam matris fortè obsequentiâ ductus, ut Berchmanni constantiam à proposito flecteret, sæpius etiam domum eius veniebat. Ac principio quidem Berchmannus ferebat omnia, hominemque etiam obseruabat; at tandem sermones eius

non ferens, sumpto etiam maiore spiri-
 tu, apprehensum protrahit ad limen do-
 mus, & , en Pater, inquit, si aliud nihil
 vis, en ianuam, abi, qua venisti. Quibus
 ille verbis pudefactus, deinceps eius ten-
 tandi fiduciam dimisit. Denique supe-
 raris pertinaci ferè perseuerantiâ diffi-
 cultatibus omnibus, parentibusq; quan-
 tum ratione fieri potuit, pacaris, Cal.
 Octob. Anno Christiano M. D C. X V I.
 annos natus septemdecim, & medium,
 Societatem IESV ingressus est. Vbi se
 mundo expeditum, Deique seruis vidit
 adnumeratum, tantâ fuit interius dulce-
 dine perfusus, vt totâ eâ horâ ob tener-
 rimum animi sensum lacrymis conti-
 nenter indulgere cogeretur. Itaque qui
 sic parentes amore Dei abdicauit, non-
 ne Deum singulariter amauit? Amauit
 profectò, dignusque ideo, quem mun-
 dus non tantummodo admiretur, sed
 etiam imiteretur.

X S

Quar-

*Quartum diuinae Charitatis
iudicium.*

Exactissima diuinorum mandatorum custodia certissima est insignitissime in DEVM charitatis tessera. Nam qui reuera DEVM diligit, eius mandata custodit. Veritate, cuius hoc est oraculum: Qui habet mandata mea, & seruat ea, ille est, qui diligit me. Itaque quo quisque ardentius DEVM diligit, eo perfectius DEI mandata custodit. Ergo cum DEI mater DEVM, filium nempe suum flagrantissime amat, consequens est, vt & eius mandata diligentissime obseruauerit. In hoc etiam genere charitatis, Berchmannus, utpote filius Virgini Matri non degener esse contendit. Nam ad extremum usque vitæ diem seruauit intactam, puramq; omni mortali flagitio prætextam innocentiam in baptismo acceptam; Præterquam quod Confessionem eius arbitri asseuerent, ipse quoque testatum schedio scripto reliquit, in quod breuiter gratitudinis

ergo

ergò collata sibi à Deo beneficia his
verbis coniecit. Fecit Christianum, so-
cium IESV, amicum, sponsum, conser-
uauit sine peccato mortali. Atque hæc
causa fuit cur initio sui in societatem
IESV ingressus, dum spiritualibus pri-
mùm exercitationibus coleretur, medi-
tando de peccatis proprijs (quorum re-
putatione aliorum obdurata pectora in
pœnitentiam ac dolorem ac planctum,
pudorémque molliri solent) ipse se ari-
dum sicúmque, & omnis expertem mo-
tionis sentiret; quod aliàs quóque sem-
per, quoties de peccatis meditando co-
gitaret, euenisse sibi scriptum in hæc
verba reliquit: In exercitio de peccatis
in sæculo totus fui siccus, & aridus & si-
ne vlla commotione. Et dum iterum
Romæ eadem exercitia obiisset, ita scri-
bit: Successit sine vlla prorsus commo-
tione. Cum denique tertium, ac postre-
mum sese ijs imbuisset: Successit, ait,
sine vlllo affectu, & in primo, & secundo
puncto magnam passus sum desolatio-
nem.

nem; Nempe quòd nihil admodum
 periret, cuius, vti diximus, admissi peccati
 teret, culpamque deplorare posset. Singu-
 licem profectò Berchmannum, diligen-
 tem planè diuinorum mandatorum
 stodem, qui diuino favore gratiaque
 xus, didicerit virtutum ædificium, firmum
 innocentia in baptismo datæ funda-
 mento imponere, idemq; mox per eos
 qui deinde visi sunt gradus, in tantam
 extruere altitudinem perfectionis!

Nèque diuinarum tantummodo
 gum, quas decalogum appellamus, sed
 regularū quoque Ordinis sui obseruan-
 tissimus, iuxtaque amantissimus sumus.
 Quare quàm sancto has leges Ordinis
 affectu, tanquam veræ sanctitatis, perfe-
 ctionisque normam diuinitus sibi dedit
 tam complecteretur, vel eò cognoscere
 potest, quòd omni vespèrâ, cum de
 mitum se conferret (rem nouam,

Cepar. pag. 70. Et seqq.

*Berchmannus legum Regulariumque
 sui Ordinis amantissimus Et ob-
 seruantissimus.*

mili quidem inauditam) Berchmannus
 omnino religiosus librum Regularum
 singulari quodam pietatis sensu subij-
 ceret capiti suo, ac tum quietiori animo
 arctiorem somnum sibi capere videretur;
 moribundus verò eundem librum
 adferri iussum, manibus tenere vellet.
 Tantus amor ei fuit erga Societatis IESV
 regulas. Vnde & dicere sibimet solitabat.
 Non curabo aliorum dicta, circa
 observationem Regularum. Et: Dis-
 rumpar potius, quàm vel minimam or-
 dinationem, aut Regulam voluntariè
 transgrediar; potius amittere omnem
 sanitatem, quàm ob illam, vllam regu-
 lam prætergredi; potius mori, quàm pro
 sanitate vllam regulam violare.

Festo S. Ignatii Societatis IESV fun-
 datoris die, cum sacris Missarum solen-
 nijs interfuisset, quæ in æde IESV fue-
 rant augustiore ritu peracta, reuertentē
 ad Collegium comes per viam percon-
 tatus est, quàm præcipuè gratiam à S.
 Patre flagitasset: Oraui, inquit, in Socie-

Cepar. pag. 70. & 71.

tate

tate mori, nullâ vnquam Regulâ violatâ. Atque harum regularum, quò sapius meminisset, præstò ei ante oculos perpetuò erat regularum liber; quem non eò tantum sibi iugiter ob oculos ponebat, vt esset Regularum memor, sed etiam factor & obseruans. Hinc cum quidam qui eodem cum Berchmanno cubiculo vtebatur, aliquando ei indicasset, in animo sibi esse, peterè à superioribus, rei nescio cuius veritæ facultatem; dissuasit Berchmannus, Et: Ego inquit, non peterem, cum quia non esse necessaria videatur, tum quò adduci non possim, vt rem vllam aut lege, aut iussu interdictam efflagitem. Addebátq; semel atque iterum non leui fuisse religione commotum, quò obseruantia Magistri sui potestatem impetrasset, festo aliquo die manendi domi, nec audiendi lectionem, quæ in æde IESV habebatur; adductus hoc argumento, quò regula iubeat frequentari Concionem, aut lectionem, quæ habebatur in templo

plō nostro; templum autem IESV, com-
muni loquendi vsu, non accipi pro tem-
plo Collegij, cum aliud proprium Col-
legio templum sit, atque etiam (licet
synaxis sacra diebus festis hīc obeatur,
ibi verò concio conuocetur) nihilomi-
nus in Collegio examen conscientiae si-
gno consueto indicetur, quòd moribus
Societatis IESV non permetteretur. Con-
trà tamen videri, ædem illam instar
templi Collegij censerī, quando in eo
sonitum est ad audiendam Concionem,
aut lectionem. Sed, ego, inquit, edoceri
me certius curabo, ac si quidem lege te-
neri comperero, nunquam in posterum
licentiam petiturus sum. Quo clarè æ-
stimari possit, quàm ille mordicus Re-
gularum obseruationi inhæreret. Nam
& inter ea, quæ sibi tanquam principia
quædam statuerat, hæc quoque senten-
tia comperitur. Odisse vt pestem dispen-
sationem in regulis. Neque sanè dein-
ceps priuilegio vllō generali, huius, il-
liusue rei pro arbitrio gerendæ, aut o-
mit-

mittendæ eximius haberi voluit (ad imitationem B. Virginis, quæ se nec exemit à lege Purificationis &c.) quod sentiret scilicet minore periculo, aut maiore merito, quotiescunque res ferret, facultatem submisit, indifferentèq; à superiore flagitari: Non facile petam, inquit, facultatem pro aliqua re.

Amantis est proprium, nulla prorsus re, quamvis leuissimâ amatum offendere: Sic amavit B. Virgo Deipara DEVM, quem nunquam personaliter, actualiter, venialiter offendit. Atque hanc Marianæ charitatis methodum imitari quoq; studuit Berchmannus, dum se vel à minimis etiam erratis diligenter abstinuit. Commisit ille quidem culpas dum vitueret, sed eas tamen, quas dum vituunt sanctissimi quique contrahere consueverunt corporis huius sarcina onerati, pronique in malum. Et sanè qui dissentiret, censeretque contrarium, in errore versaretur, cum & Berchmannus se accusaret, fatereturque peccare in multis; sed

sed leues adeo erant, quæ in eo reside-
bant culpæ, vt oculos nostros effuge-
rent, nec deprehendi omnino possent,
nisi cælestis illius luminis fulgore, quo
mens eius affatim erat illustrata. Illa
quippe accurata diligentia, quâ præten-
tissimum animum, cuiuscunque à se susce-
ptæ actiunculæ afferebat, abolutum
eum adeo perfectumque oculis nostris
reddebant, vt qui minimum in moribus
eius notarit peccatum, aut leuem in a-
ctionibus eius imperfectionem depre-
henderit, repertus adhuc sit nemo. Quæ
res adeo magna est, vt propria magis sit
beatis mentibus, ad cælestem portum
appulsis, quam miseris hisce exulibus,
qui in vitæ mortalis fluctibus iactantur.
debita magis felicitati Angelicæ, quam
mortali imbecillitati.

Vixit Berchmannus in Societate IESU
ferè quinquennium, in qua Societate
(quæ DEI gratia est) floret, vt videmus.
primus ille, disciplinæ incorruptæ vigor,
viuitque recens quædam ac viridis ob-

seruatio legum. Philosophiæ studijs in-
 cubuit in Collegio Romano, in quo &
 iuuentus frequentissima, & tot superio-
 rû attentissimi oculi, qui perpetuo excu-
 babant, nû ab omnibus leges mandataq;
 obseruentur. Maxima autē sollicitudine,
 minimi etiã nœui, & leuissima quæq;
 errata adnotantur, in iuuenibus præci-
 pue, quibus acrius inuigilatur, vt cõstan-
 tes adsuescant. Nemo tamen aut super-
 rior, aut subditus, aut sacerdos, aut adu-
 tor, aut Magister, aut scholarû alumnus,
 aut cubiculi contubernalis, aut studiorû
 Collega aut alias quispiã eorû omniû,
 qui in Collegio degebant, eumq; & vi-
 debant, & familiariter vtebantur, in eo
 vnquam potuere deprehendere vel mi-
 nimã imperfectionẽ, aut culpã quantũ-
 uis leuẽ, aut etiã imperũ aliquẽ affectũ
 alicuius præcurrentis (mõtus primos ap-
 pellant) vel audire aliquod eius verbulũ
 superuacaneũ, aut minus præcogitatũ.
 Nemo vnquam vidit oculos attollentem
 liberiùs, gestus agentẽ immodestiùs, ri-

sus edentē solutiū. Nemo in statu corporis, in motu membrorū, in cura vestimentorū vidit incompositū. Nemo violentam silendi leges, dum silendum fuit. Nemo, dum per leges Latinè loquendū erat, utentem Italico sermone audiuit. Nemo vel temporis momentum inutiliter consumentem, vel otio transigentē observauit. Nemo notauit eum aut per respectum hominum, aut per occasionem, aut casum, limites vel minimæ legis fuisse transgressum. Ad summam nemo vnquam vilius generis erratum ab eo admissum aduertit. Quæ res quàm facilè narrantur, tam difficile perficiuntur nisi ab eo, quem benignus DEI oculus perpetuâ vigilantia tueatur, & singulari ope auxiliisque extraordinarijs diuinæ suæ gratiæ iuuet.

Sed enim quomodo Berchmannus ad tam sublimem Charitatis apicem ascendit, vt DEVM peccato vel leuissimo offendere veritus sit? Primūm stabili fundamento integritatis in baptismo

acceptæ (cuius ille gratiam nunquam
vti dictum est, effudit) adiunxit constans
decretum, nunquam, quod sciens vo-
lensq; faceret, admittendi vel minimam
venialis peccati noxam, aut vllius gen-
ris leuissimam labeculam, aut violanda
per quamcunque occasionem vllius, et-
iam minimæ legis, aut mandati superio-
rum. Hinc illa suprema fuere ferè mo-
rientis verba: Non faciam. Ego vt of-
fendam te Domine? MARIA, ego nun-
quam offendam filium tuum. Absit à
me, non faciam. Malo millies mori, de-
cies millies, centies millies, millies,
millies.

Cepar. pag. 64. Sc. Ep 197.

Huius firmissimi decreti cum in ser-
mone meminit sæpius, tum etiam scri-
pto frequenter his verbis fecit mentio-
nem: Mori potius millies, quam vel le-
uissimo peccato me obstringere. Sum-
mâ diligentiam ab omni veniali noxa ab-
stinebo. Quanta potero animi contem-
tione euitabo perpetuo quemcunque
vel

vel parvum defectum. Mori potius
quàm vel vnicam violare regulam.
Prius valetudinem, quàm vel vnicam
Ordinis nostri legem pessundare Atque
hæc ab eo retenta fuisse constantissimè,
quo ad interiora quidem, constat affir-
matione eorū, qui audiendis eius Con-
fessionibus, curandòque animo operam
dedere. Quo ad externa autem indicio
Patris illius, qui Collegij Romani res
domesticas administrabat, ad quem pro
muneris parte domesticorum erratorū
spectat cognitio ac censura, qui hæc de
eo testata reliquit : nunquam notavi,
aut accepi vllam ab eo Religionis regu-
lam fuisse violatam, nèque vnquam in
vllò eius opere labeculam observavi;
quin contra eius facta omnia sanctimo-
niam, religionemque redolebant; quod
ipsum complures affirmavere iurati.

Quidam verò è Patribus vir gravita-
te, doctrinàque insignis, tantæ in Berch-
manno perfectionis admirator, deditâ
operâ aliquando observare acutissimè

capit, num defectus alicuius compereris, quo à summâ illâ perfectione aut inter loquendū, aut agendum, disputandūve recessisset (quibus scilicet in rebus, nisi quis ad amissim perfectus sit, procliuissimus est lapsus) nunquam tamen in eo vel erratum leuissimum ne aduersus Eutrapeliam quidem, obseruare potuit.

Enimvero si vigilans Berchmannus fuerit in abstinendo se ab omni peccato, quamuis leuissimo; at longe certè diligentissimus, circumspectissimusque fuit in custodiendo aduersus umbras etiam earum labecularum, quæ vel remotè castimoniam obscurare possent: scriptumque reliquit, perpetuis se execrationibus abominaturum vel minimas noxas, quæ honestatis virtuti, castimoniamque aduersarentur, vt sunt ciborum lautiorum appetentia, ingluuies, oculorum, quæ domi, quæ foris incauta licentia, similiæque libidinis irritamenta.

*Berchmanni in tuendâ castitate
Vigilantia.*

Reue.

Reuerâ enim (vtri dicebat) qui impurus fit, peior demonibus omnibus efficitur. Sic habent eius verba: In æternum etiam leuissimas imperfectiones contra castitatem tendentes, vt propensionem in cibos, incuriam in oculis tam domi, quàm foris custodiendis, detestabor, & execrabor, quia reuerâ qui fit impurus, nequior fit omnibus diabolis. Ad hanc puritatem tuendam magnæ illi semper cum intemperantiâ inimicitia intercessere; adeoque eam Castitatis hostem, & earum, quibus condiri oratio solet, deliciarum corruptionem appellabat, dicere consuetus, nulla re aliâ (secundum impudicitiam) offendi à Religiosis sæculares magis, quàm si eos in ingluuië videant proiectiores, audiântq; de cibo, & potu sapius loquentes. Ipse sanè modestè admodum vescebarur, sed abstinentiæ ferè immodicæ; vt vix parabili victu ad explenda naturæ desideria defungeretur. Nullo vnquã quâuis specioso sanctitatis titulo adduci potuit, vt

præter vulgare obsonium quicquam in
cibum adhiberet, dicebatque se sperare,
Deo cordi fore, vt communia non no-
cerent, quando ijs vteretur, ne discede-
ret à communi vsu.

Iam oculos ita in officio tenebat ac
tale cū ijs pepigerat fædus, vt nunquam
eos terrâ attolleret, nisi ratione aut ne-
cessitate cogeretur. Eâ re nunquam (ni-
si in principio ad internoscendum) eos
aspiciebat, quibuscum loquebatur. A
natura comparatum est subitis, nouisq;
in casibus eò oculos conuerti, vnde stre-
pitus exauditur; at Berchmannus ne rum-
quidem commouebat sese. Atque hinc
præclara quædam illi nascebantur orna-
menta, inprimis ille morum tenor, ex-
pers mutationis, nullo vnquam vllius
motionis, turbationis, affectionisq; con-
citæ signo interruptus, & iugis illa af-
fluentia nunquam satis laudatæ lætitiæ
spiritualis, quam tanti semper fecere viri
sancti, commendaruntque perfectionis

Berchmanni in continendis

oculis cura. Cepar. pag. 92.

vita

vita Magistri, utpote quæ arguat excellentem animi puritatem; fastidium quoddam ac nauseam rerum caducarum; vacuitatem appetituum, gratiæ diuinæ, ac rationis in omnes affectus, motusque animi perfectum dominatum.

Interrogatus quandoque ab eiusdem secum cubiculi contubernali, percepissetne aliquando vel sensum leuissimum nascentis in se tristitiæ, seu melancholiæ; Ego, respondit, quid rei melancholia sit, aut melancholicum esse, quid sit, nescio. Nempe haud meminerat, se unquam, quid id esset, fuisse expertum. Et audita semel Rectoris domestica adhortatione, docentis quantum religioso homini noceret tristitia, ut quæ mater esset, ac nutrix tentationum omnium, ipse in colloquio sepius ea damna cum execratione celebrabat, subiiciebatque se usu quidem id non didicisse, sed auctoritate Rectoris ita affirmantis; Cætera per Dei gratiam nunquam expertum.

Y 5

Et

Berchmannus omnis tristitia expertus.

Et sanè felix ille Berchmanni animus haud obscure indicabat se mortali hac in vita gustum quendam præcipere æternæ felicitatis, ac pignore illo securæ gloriæ potiri, ad quam tantis amoris significationibus à Deo esset destinatus.

Res altera, quæ magno ei adiumento fuit, erat certa ac constans viuendi ratio, quam semper laudatissimam tenuit. Solebat semestribus singulis (per interdium, quo Societatis homines negotijs ferè omnibus sibi interdicit ad instauranda melius, renouandaque religionis vora) distribuere temporum, dierum, horarum etiam interualla, quibus ad res quâsque erat opus. Atque hanc partitionem in proximæ renouationis tempus obseruabat constanter: ac tum si vsus esset ob diuersitatem vel habitationis, vel occupationum, eam commutabat. Quoniam verò interdium spatia quædam temporis incidunt, aut

ab-

Berchmanni constans viuendi ratio.

abrupta, aut brevia, quæ facile incurioso alicui elabuntur, ille, qui temporis scilicet erat avidissimus, peculiare quasdam actiones affixerat eorum singulis pro cuiusque duratione, prorsus ut ne momenti quidem faceret iacturam.

Berchmanni parsimonia in tempore, quam fructuosissimè collocando.

Néque ea temporis parsimonia contentus, insuper præmeditata habebat quæcunque ei incumbere agenda, quæ nempe ratione, ea quam optimè faceret. Exempli gratia quemadmodum somnū repeteret; quomodo, aut in lectulo se collocaret, aut ex eo surgeret; quo se studio ad orandum, & ad commentandum præpararet; qua religione sacris interesset, aut ad sacra obeunda mysteria se compararet; quæ curâ in conscientiam quæreret; quæ denique sollicitudine rem quamlibet aliam (quam quidem certum sciret à se esse procurandam) ad-

ministraret; adeoque designauerat scripto, quo potissimum fine, quo tempore, quibus adiunctis ea res agenda esset, ut quando constitutum rei suscipiendæ tempus aduenisset, eam rem præstaret, tanquam præcogitatam, omni cum perfectione.

Ad hæc per summam illam vigilantiam sublimius denique eniti studuit, ut non solum eas res, quas indubiè, certoque administrare deberet, verùm etiam incerta, extraordinariæque negotia, ad ordinem ac tempus suum reuocaret, ne improvisis vnquam rebus prius opprimeretur, quàm ad eas ipse prudens paratùsque accessisset. Extat exemplum literis ab eo mandatum in hæc verba: Si hoc, illudue euenerit, tum hoc, illudue faciam; si hac, illaue de re interrogatus fuero, illâ, istaue ratione respondebo. Ea re semper loquebarur, agebátque præcogitatò, vitabátque omnem culpam. Rogatus igitur à commilitone,

*Eiusdem prudentia in
rerum futurarum prouisione.*

nequid faceret, quô nunquam verbis peccaret: Nunquam aiebat, nisi præfinito verbû facio, ac Deo prius commendatum, ne quid illi ingratum proferam.

Tertium, quo plurimum proficiebat, & obuias noxas effugiebat, fuit linguæ custodia, cuius ferè vitio homines prolabuntur, vt perfectus merito æstimateur, qui sermone non peccat. Berchmannus igitur nihilo in vita constanterior, quam verbis cautior, tam erat in loquendo circumspectus, vt nullum vnquam eius ab ore verbum sit exceptum, quod non aut necessario, aut utiliter, aut honestè fuit pronunciatum. Atque vt diuersa sunt Societatis Iesv, quæ sermonem spectant, præcepta, Berchmannus nullo prætermisso seruauit vniuersa.

Berchmanni custodia lingua.

Quartum præsidium, quo ab omni noxia se longissimè remouebat fuit perpetuus vsus cognitionis exercendæ in conscientiam suam; res adeo à S. Ignatio laudata, necessariâque omnibus per-

Conscientia examen. Y 7 fe.

perfectionis religiosę studiosis. Examen, quod IESV Societas generale vocat, bis ille per diem, manè iterumque vesperi, vna cum cæteris Societatis alumniis, horis constitutis habebat.

Alterum prætera, quod Societas Particulare nominat, instituebat quotidie tempore stato, nisi tamen pro locorum rerumue gerendarum diuersitate, mutaret pro Societatis more. Atq; ille vno ferè ante obitū mense, dicere auditus est, nunquam vel vnum aliquod horumue examinū vllō abs se die fuisse suo tempore intermissum; quodque nec pretio, nec gratiā, vel examen vel orationem, vel apertam illam simplicitatem in deregendo se superioribus intermittere vellet. Quin & illud iam secum decreuerat, ne tum quidem aliquid horum prætermittere, cum vel æger lectulo attineretur, asseuerabātque his præsidij ad egregiam puritatem perfectionemq; posse perueniri.

Reuertens aliquando è Patrum Professe.

remedium, aut vitijs excindendis, aut virtutibus inferendis: Ipseque ad ritè id obeundum duabus se rebus excitabat, inprimis exemplo S. Ignatij, Luteciæ literis operam nauantis, qui summâ id curâ inter studendum exercebat. Deinde etiam cogitando, quanti id examen fecissent semper primi Societatis IESV Patres. Ipse autem ad amissim præcepta, regulasque omnes, quæ huic examini faciendo S. Ignatius in libello Exercitiorum suorum præscripsit, sequebatur. Si verò aut per causam, aut obliuionem, vnum aliquod eorum neglexisset; præterquam quòd certâ se ipse poena multaret; vltro etiam apud superiorem, aut Præfectum conscientiæ accusabat. Quam rem vt cautior in posterum redderetur, pro freno, & calcari sibi esse assererebat. Præterea, eo ipso die, quo examen istud cæperat adhibere, vitio alicui, aut prauæ propensioni excindendæ, exempli gratia, elationi animi, simul actus duos virtutis contrariæ, nimirum de-

missio-

missionis, manè vnum, de prandio alterum incipiebat exercere, die sequenti binos item amplius eiusdem virtutis actus; die tertio geminos item alios adiungebat; qui numerus adeo crescebat, vt in decades multas perueniret. Planè vt mirū sit mentem tot alijs rebus fatigatā non grauius ab eo læsam fuisse.

Eadem verò ratione virtutum actus multiplicabat, quoties virtuti alicui adipiscendæ per id examen incumberebat. Quamuis autem res ipse suas acriter admodum, minutatimque excuteret, mentis nimirū puræ adeo, ac teneræ, vt Præfecti Confessionibus eius audiendis, vix culpæ vllius reum comperirent: Tamen, vt illi affirmant, nunquam molestis vllis scrupulorum religionibus fuit agitatus; ac sodali cuidam suo asseruit, se nunquam anxietatis huiusmodi sensum vllum percepisse. Quod quidem magnum meritò videtur in eo, qui res suas omnes adeo perspiciebat accuratè, vt non modo appenderet actiones, & verba

verba, sed & cogitata, & animi quoque interiores affectus, quemadmodum ijs schedis constat, quæ superioribus ipse, ad impetrandas obiurgationes publicas obtrudebat, in quibus tam exiles suos defectus adnotabat, vt haud obscure appareret, quanta cæli luce esset illustratus, quantaque innocentiam duceret vitam. Et certè qui hæc audiebant, admiratione, ac pudore sancto afficiebantur, multique (pro ea, quam de eo conceperant sanctitatis opinione) id genus schedia habuere in honore.

Sed ne quotidianæ hæc exercitationes hebescerent, excogitauit scilicet religiosissimus Iuuenis nouam præterea industriam tuendi, seruandique earum sempiternum vigorem. Nimirum de maiorum licentiam diem festum aliquem, aut feriarum, crepto ex studijs otio, quot mensibus seponebat, animi sui rebus inspiciendis. Hoc ille die, neque cubiculo egrediebatur, neque cum domesticis agebat, perinde atque receptui cecinisset, & in

secre-

secretiores sese occupationes abdiderat; extraque quaternas (quas meditando consumebat) horas, diei reliquum cognoscendis vitæ suæ moribus impendebat. Diem cum die, hebdomadem cum hebdomade, mensem cum mense componebat, in semet descendendo, ut lucri, damniue rationes sibi constarent. Inquirebat an leges Societatis accuratè obseruasset; reputabat secum; an ordinem, quem sibi ipse præscripserat, propositaque, quæ animo destinauerat, constantex tenuisset, quemadmodum conscientiaë quæstiones exercuisset; quomodo oculos, linguam, reliquosque sensus refrenasset. Si autem huius citharæ suæ fidem remissiolem aduertisset, protinus intendebat, ut suauem faceret diuinis auribus concentum. Atque hæ ferè artes & industriæ sunt, quibus Berchmannus ad vitanda mala, noxasque declinandas (quæ prima est iustitiæ pars) utebatur, suamque in Deum charitatem singularem probare nitēbatur. Nam probatio

veræ

veræ charitatis, est declinatio cuiuscun-
que imperfectionis & iniquitatis.

*Quantum diuina Charitatis
inducium.*

Luculentum veræ charitatis est argu-
mentum, si quis amari causa quæuis to-
lerare gestiat aduersa. Talia tolerare ge-
stijt pro Deo suo B. MARIA; talia etiam
(quamuis imparibus humeris) ferre
studuit filius B. MARIAE Berchman-
nus. Pati aduersa pro Deo, vel à prima
gestijt pueritiâ. Hinc puer à scholis do-
mum reuersus, si fortè pulsata diutius
ianuâ excluderetur, non ille impatien-
tius aliorum puerorum more, strepitum
machinari, sed senili quadam maturita-
te in vicinam ædem, Rosarij persoluen-
di causa abire consueuerat. Et quid mi-
rum? Patientiam hanc gnauus doctore
Christo discipulus probè didicerat teste
Cepario, cuius verba sunt; Suopte in-
genio, & non alio, quàm doctore Deo
id ætatis puer meditari didicit cruciatu
seruatoris nostri Christi. Hac patientia
quas-

quasuis vitiosas inclinationes domabat. Hinc somnolentiam qua vexabatur subinde cum inter audiendum publicas, domesticasue concionantium adhortationes, somnum non teneret, commordendis ad sanguinem labiis, brachijsq; livore compressionum decolorandis expugnabat: Sic pertinacissimo naturæ vitio superato, vigiliâ se, attentioneque assuefecit, eodemque remedio pluribus eodem malo laborantibus medicinam fecit. *Cep. p. 33.*

Chinas adite non semel, sed sæpius, ardentèrque optavit, quò non tantum multa pro Christo pateretur, sed etiam eum sanguine vitam profundèret. Idèoque multus erat in memorandis hominum Societatis I & u religiosorum missionibus ad Iaponem & Chinas, earumque postremam experere ipse se ostendebat, ac si quæ inde de religione nova adferebantur, primus sodalibus indicare ad eorum consolationem festinabat.

Z

Verum

Verum enim verò quamuis Berchmanno defuerit occasio martyrii, habuit tamen & pax eius martyrium suum; quia etsi carnis colla ferro non subiecit, spiritali tamen gladio carnalia desideria in mente trucidavit. Genus enim martyrii est, spiritu facta carnis mortificare, illo nimirum, quo membra caduntur ferro, horrore quidem mitius, sed diuturnitate molestius. Atque hujus amore martyrii incensus Berchmannus non tantum aspera, dura, molestaque corpori non defugit, sed mirabili etiam, ignotoque mundi Candidatis & palatinis ambitu appetiuit, & impetrauit. Exemplo rem declaramus. Impetraverat officium publicas Collegii Romani lucernas concinnandi. Has igitur ille, nullo non die diligenter inspicere, exinanitas oleo ellychnioque instruere, fungos & amurcam extergere, diebus feriatis aut prius mundare, quam ad vineam

S. Greg. hom. 3. in Evangelia.

S. Bern. serm. 3. in cant. Cap. p. 145.

neam egredi, aut domum citius ad concinnandas reuerti. Ac veritus ne hoc quisquam munus (quanto quidem in speciem vilius, tanto apud Deum honorificentius) inuideret sibi, Rectorem demisse exorauit, eam sibi prouinciam diutius confirmaret, etiamsi per hiemem incommodissime ab eo administraretur, cuius nempe jam manus, digiti que nimio frigoris appullu tumefacti atque ambusti miserationem intuentibus commouebant. Et inerat carni tanta mollitudo, ut non aures modò, sed vultus totius cutem Boreales ei auræ adusserint. Quo viso, sacerdos aliquis rarus id voluntaria aliqua Berchmanni asperitate procuratum; nimium, inquit, mi frater in te asper, ac durus es. Cui contra Berchmannus: Falleris ait, mi Pater; sed ut ita esse faciamus, facti certè me non puderet, cum inter Religiosos id genus afflictiones, asperitatesque pudori esse non possint.

Ecce Berchmanni martyrium; ecce

corpus eius non igne, sed frigore adu-
 flum. Quid enim (inquit S. Chryso-
 stomus) si non igni comburatur corpus,
 sed alio igne potest, utpote paupertatis,
 voluntariæ afflictionis. Cum enim li-
 ceat deliriosè degere, si eligatur laborio-
 sa vita, & amara, mortificansque cor-
 pus, nonne holocaustoma est? Quod
 enim gladius operatur, hoc hîc animi a-
 lacritas facit. Certè in Berchmanno se-
 cit. Hinc & ter quot hebdomadis in
 suum tergus animaduerrebat, aut pluri-
 mùm quater, quantum scilicet, & quo-
 ties ei maiorum nutus concedebat. So-
 lennioribus præterea festis cilicio cor-
 pus exasperabat, sed rarius, cum id ei ob
 inualetudinem esset interdictum. Hinc
 & frequenti ieiunio corpus maciabat,
 quo constat, nihil supra pænarum, aspe-
 ritatùmque modum ab eo fuisse susce-
 ptum. Hinc & in obuia quaque re cor-
 poris sui vexandi, afflictandique anfas

con.

*Chrysost. hom. 11. in cap. 6. ad Hebræos
 Cep. p. 147.*

sonquirebat; sedens flectensque nullo
unquam fulcro nitebatur.

Quod si teste Dalmararum sanctissi-
mo juxtaque eruditissimo habet & pu-
dicitia seruata martyrium suum, quid
verat, quin & Berchmannus martyr au-
diat? cuius virginalis pudicitia omnes
in stuporem dedit?

*S. Hieronym. Epist. 8. ad Demetriad. de
Virginitate seruanda.*

Quod si denique martyrium est o-
mnium, qui vitam Christiano homine
dignam vivunt, hoc est diuinis manda-
tis obtemperant, & contra quotidia-
nas tentationes & peccata belligerant:
(Nam: quicumque, inquit Clemens Ale-
xandrinus, mandata Seruatoris excipi-
untur, in unaquaque actione sunt mar-
tyres, facientes quidem quod vult, con-
sequenter autem nominantes Domi-
num, & re ipsa testantes ei cui credunt
esse carnem, cum eam cruci affixerint
cum vitiis & concupiscentiis. Et S. Hie-
ronymus de Epitaphio Paulæ Matris:

S. Hieron. ep. 27.

Z 3

Pars

Pars tua Dominus, & quo magis gaudeas, mater tua longo martyrio coronata est. Non solum enim effusio sanguinis in confessione reputatur, sed deuotæ quoque mentis seruitus immaculata, quotidianum martyrium est. Et S. Augustinus in sermonibus de tempore: Nemo, inquit, dicat, quod temporibus nostris martyrum certamina esse non possint; habet enim & pax nostra Martyres suos. Nam sicut frequenter suggestimus iracundiam mitigare, libidinem fugere, iustitiam custodire, auaritiam contemnere, superbiam humiliare, pars magna martyrij est. Consequens est Berchmanno martyrium haud defuisse, adeoque suam Deo charitatem eximie omnino probasse. Nam, maiorem hac dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis. At hanc pro amicissimo sibi Deo Berchmannus posuit, dum totam prorsus ei vitam suam consecravit.

Matth. 15. 9. 13.

Mani

Sextum diuinae charitatis indicium.

Manifestum veræ sinceræq; erga Deum charitatis indicium est frequenter eidem libenterque colloqui. Sic amauit Deum Berchmannus. Hinc præ cæteris perpetua orandi, iungendique se Deo consuetudo manabat illi jugiter velut è suauissima quadam scaturigine amoris. Hinc & assidua diuinæ præsentiae dulcedine fruebatur, re nulla prius facta, quàm cum Deo pertractata. Hinc tanta operum ab eo susceptorum perfectio, ac splendor, quo oculos in se omnium conuertebat. Hinc & præ studio orationis, diuinarumque rerum commentationibus, ei cuncta, quæ mundus diligit, ac suspicit, vilebant. Ideo nunquam adduci potuit, ut hortos, vineasque, quæ Romæ in admiratione sunt ullasue res alias nouas inspectum iret; Ne solennes quidem illas equitationes, quibus crebro Romæ Cardinalium, Principum, Legatorumue aduentus insigni pompa

Z 4

exci.

Cep. p. 149. Cep. p. 75.

excipiuntur: in quas si fortè ex itinere incidisset præteribat oculis in solum animo in preces Deumque intensis. Ideo & Pontificem Maximum recens creatum, dum ad D. Ioannis in possessionem mittitur, cum Sacerdotes, reliquique Societatis I s s v religiosi prædomus Professæ janua aperirentur, flexisque genibus supplicabundi, submissionis ergò, Apostolicam ab eo benedictionem precarentur; huc una cum Collegis reliquis Berchmannus missus erat, præteruehente Gregorio XV. rogatusque à comite cum redirent: Equid ei arrisisset splendidissima illa equitatus pompa; Equidem, inquit, non vidi, quia priores, post quos latui, spectanti mihi offecerunt; reuerà autem spectaculo illo neglecto dederat se ad orationem. Nunquam à sodalibus persuaderi potuit, vt vel ad spectandas ceremonias, quæ Romæ Pontifici Maximo recens creato in D. Petri adhibentur, vel ad spectacula vlla videnda prodiret: acquiescere

escere se dicebat vna visa supplicatio-
ne, qua Pontifex circumtulerať Sanctis-
simam Eucharistiam. Tanta erat despi-
cientia rerum externarum præ interio-
re dulcedine orationis diuinæque con-
templationis.

Venerat in Romanum Collegium
Cardinalis Sabaudia Princeps, utque à
Collegio honorificè acciperetur. Berch-
manno inter adolescentes, qui sua quis-
que lingua erant peroraturi, obuenerat
munus sua quoque Belgarum lingua
dicendi; atque oratiuncula sua absoluta,
neque confessum illum spectandi, ne-
que alios post se oratores audiendi cupi-
ditate pellectus vel momento restitit,
sed quam mox adito rogatoque Vice-
Ministro, num quid se veller, aut sua in
purgandis aut eluendis culinæ lancibus
opera opus esset; cum non esse respon-
disset, ille in templum prorinus ad oran-
dum se recepit.

Dominicis omnibus, festisque diebus
ædem se IESV conferebat audiendæ
lectio-

lectioni. Ingressus statim certo se in
templi angulo componebat ad oran-
dum, flexis genibus, oculis in terram
deiectis, corpore penitus immoto dum
vesperæ finirentur.

Genuensis aliquis domi Nobilis (ea
re sæpius explorata) Iuuenem non sine
delectatione obseruauit, & sacerdotem
quendam Ignatium Lomellium eiuem
suum ita percunctatur: Quâ causa, mi
Pater, existimas me huc venisse? Opinor,
inquit sacerdos, vesperarum causâ. Quin
imò, ait ille, Iuuenis illius videnti cau-
sa, qui omnibus huc Festis ventitat, co-
que se loco tenet orans, curuatis geni-
bus quietè, modestiâque tanta, ut nec
oculos semel attollat. Equidem de eo
eam excellentem opinionem habeo, ut
credam esse adolescentem sanctum.

Nam cum in sacra æde hos videam
audiendæ Musicæ attentos, illos huc il-
luc circumspicientes, alios confabulan-
tes, solus hic Iuuenis orat eâ modestiâ,
eoque corporis habitu, ut sanctus mihi
esse

esse videatur. Et meritò hæc ei laus debita ac delata. Nam & ad orandum meditandumque diuina componebat sese oculis leniter clausis, manibus ante pedus adductis, genibus perpetuò flexis, corpore ad stuporem immoto, ore quasi subridente. Et sanè is ardor erat vultus, ut faciliè cuius eum intuenti constaret, quàm feruenti Dei amore eius animus deflagraret. Alioqui verò inter orandum, quàm poterant proximè illum circumstabant, sperantes se inflammatum in propinquitate, ardorisque aliquid eum eo partituros. Omnium verò imperfectionum remedium esse affirmabat jugem illam cum Deo consuetudinem, quæ ex orandi frequentia nasceretur; quæ quanta illi cum Deo intercesserit, nullo negotio conjici potest ex ephemeride quadam, quam ipse sibi tirocinii tempore confecit, in quâ totius diei actus distribuit eo ordine, modoque, ut in negotiis omnibus mentem perpetuò in Deo habuisse defixam liquido videretur.

Nug-

Quæ meditandi orandiq; methodus melior Berchmanno visa.

Nunquam peregrino orandi meditandique genere usus, præscriptam à S. Ignatio rationem affectu maximo imbibere conabatur, accuratissimus scilicet monitorum omnium, legum, præceptorumque obseruator, quæ tantus orandi Magister suo Exercitiorum libello docet; nec latum ab his unguem digressus; probabatque mirè illam meditando rationem Romæ excusam, quâ Romani Societatis IESV tirones utuntur, quæ sibi utrique commodissima proximæque Ignatianis Exercitiis videbatur, & hac ille viâ tantam tam insignem orandi, meditandique præstantiam est affectus, ut omnibus se diceret mentis euagationibus in orando immunem; neque sentire per id tempus aut aculeatos pulicum morsus, aut molestiam insidentium muscarum. Nunquam se prius lecto dabat, nisi perlecto prius crastina meditationis argumento, quæ deinde
prima

prima erat manè euigilantis cogitatio.

Dum in communi uiueret contubernio, quàm primùm lectulo eripuerat sese, lignæ crucis icunculæ aduolutus, calidissimis identidem suspiriis eam excolabatur, intèrque vestiendum, ardentioribus etiam pectus inflammabat affectibus; ac bis fortè accidit, ut Berchmannus, falsus quiete sui contubernalis (quem exisse cubiculo crediderat) contentiore inciperet vocè breues aliquas scripturæ sententiolas vibrare; cuius mox animaduersâ præsentia, virgineus scilicet pudor deprehensum perfudit, coëgitque moderari voci. Aliàs quàm citò se in pedes erexerat, genibus protinus curuatis dimidiato horæ quadrante, tantâ spiritus dulcedine precabatur, ac si noctem totam orando extraxisset; mox solum terens osculis, mox animum suspirationibus erigens, mox aliis mentem accendens artibus. Subinde surgens è lectulo psalmorum versiculos, similes.

que

que preces ita suauiter modulabatur, ut nullam contubernali molestiam adferret.

Statam meditationis horam flexis perpetuò peragebat genibus, re nulla mixtus. Priusquam orandi daretur signum, haud procul eo aberat loco, quo se erat in genua curuaturus, reliquòque commutationis tempore adeo quiescebat, ut ne minimo motu præsentia eius percipi posset, donec paulatim gliscente calore pectoris, locum erumpenti flammæ cum gemitu dare cogeretur, eiusque suspiria plerumque suauissima, subinde ad eo crant vehementia, ut contubernali ad alterius usque meditationis horam fortè dormienti expellerent somnum. Sæpè clanculum à sodalibus sub id tempus obseruatus eo erat ardore vultus, ut non absimilis Seraphino videretur.

Solebat imminente meditationis fine statim in pedes sese erigere, breuiterque expenso orationis peractæ cursu accedens ad mensulam, notabat strictim &

commentationis progressum, & propo-
sita facienda, & faciendorum incita-
menta. Iam verò illustria multa lumina,
sublimésque mysteriorum sensus, abdi-
tásque rerum cælestium cognitiones o-
rando obtinebat, quò mundus intelligas
studium orationis, diuinæque com-
mentationis non tantummodò non ef-
se sterile ac inopiosum, sed diuinis gau-
diis, solatiis, opibus omnino refertum.

Sed enim Berchmannus, qui viuens,
valens tam Dei sui fuit amans, ut cum
eo frequentissimè, libentissimè, suavissi-
mèque per orationem, meditationem-
que loqueretur, nunquid eiusdem mo-
riens oblitus est? Absit. Nam cum mo-
tus naturalis sit in fine velocior, & perfe-
ctior teste Philosopho, nunquid non ve-
locior & perfectior erit motus affectus-
que supernaturalis, qualis est charitatis
& dilectionis, quam Berchmannus à
Matre sua, Matrè pulchræ dilectionis,
dubio procul impetrauit, quia rogauit
sæpius in hæc verba: Petemus, Aue re-
cita-

citato, charitatem quâ enituit, primò quia amavit ab omni proprio commo- do aliena; tu quæres maiorem Dei glo- riam in omnibus. Secundò feruens amore, & laboriosa, nunquam cessans; tu nunquam defatigaberis. Tertiò ob- morem fortis & constans juxta crucem; tu amabis etiam tentatus. Quartò libe- ralis, & se totam cum Filio suo commu- nicans; tu efferes te in holocaustum. Quintò tota diuino amore æstuans, & languens; tu Deum ardentè amabis & toto corde.

Et certè sicut his ultimis verbis Berch- mannus firmè decreuit, ita perfectè compleuit, maximè moriens. Tunc enim cum rerum mortalium omnium obliuio, incidit amanti animo, amanti- simi Dei recordatio. Hinc ultimo eius vitæ anno, qui erat millesimus sexcente- simus, primus & vigesimus, frontem chartæ cuiusdam, quam rebus suis inte- riori-

*Berchmanni morientis in Deum
charitas. Cep p. 105.*

rioribus adnotandis aptauerat, inscripsit
 his verbis : Dixi, Nunc cæpi ; Virtus que
 cui animum & oculos adiecerat , cuius
 etiam adeptionem singulari examine
 persequebatur , fuit charitas & læticia
 spiritualis. Paginæ eius omnes his ver-
 bis sunt refertæ : Charitas, charitas, &
 Viuere in dies & in horas ; quæ duo sci-
 licet coniungebat, expertus diuini amo-
 ris mercedem esse flammam illam pe-
 ctoris, quâ vitæ longioris oblitus, jam
 viuebat in horas, ac dies, præstò semper
 diuinæ voluntati, immensis tamen a-
 moris facibus anhelans ad boni illius
 infiniti possessionem.

Nam teste S. Augustino : In quo Dei
 amor est, semper cogitat quando ad
 Deum perueniat, quando mundum de-
 relinquit, quando carnis corruptionem
 euadat. Hinc Berchmannus Valetudina-
 rii Præfecto mortem nuncianti : Quin,
 inquit, læti nos comparamus ? Tum
 Christi crucifixi simulacrum peticum
 a ubi

S. Aug. in Manual. c. 28.

vbi manibus tenuit, sic affari cæpit: Do-
 mine tu scis esse vnicum, vniuersumque
 bonum meum, quod in hac vita posse-
 di, possideoque adhuc. Sed ô Domine
 IESV ne me nunc desere. His, similibus-
 que cum Deo colloquiis ardentibus sa-
 nè, tempus extraxit, acceptoque diuinis-
 simo æternitatis viatico, & perennis glo-
 riæ pignore, humisso parumper capite,
 brachijsque ante pectus in crucem de-
 cussatis, totus interea abreptus est ani-
 mo, ad diuinum illum hospitem omni-
 bus flagrantissimæ charitatis officijs
 demerendum, à quo in vicem ipse cele-
 sti erat hospitio accipiendus. Mox in le-
 ctulum reclinatus sacro se oleo linxit in
 extremi agonis luctam postulauit. Di-
 ctum, factum; sed ingens omnium conti-
 ploratio erupit; contra ille qui ploraba-
 tur, placidissimâ quiete animi ac tran-
 quillitate, junctis manibus, oculis in cæ-
 lum fixis, animo in præsentis mysterij
 cogitationem, Sacerdoti ultro respon-
 dit, contenta voce, ac fere solus, cum re-

liquo

liquorum vocem lacrymæ, gemitusque impedirent.

Denique cum supremos jam spiritus traheret, nihil aliud Berchmannus nisi contritionem, nempe dolorem amoris plenum, fidem, spem, charitatēque spirare posse visus est. Ideoque frequenter, libenterque has usurpare voces auditus est: Doleo Domine, credo Domine, spero Domine, Amo Domine. Ita Berchmannus pronuntiatis sanctissimis IESU ac MARIAE nominibus media inter virtutum fragantium summissionis, modestiæ, domesticæ sanctæque solitudinis, obedientiæ, paupertatis, castitatis, religiosi silentij, temperantiæ, maturitatis & grauitatis comitate conditæ, frequentis de spiritalibus rebus colloquij, fidei, speique aromata, tanquam phoenix charitatis igne succensus expirauit, multosque Phœnices alios Marianos nempe sodales, sui cineris, imò virtutis maximè charitatis hæredes, ac successores reliquit.

§. XVIII.

Primum Hyperdulia premium.

Fuit vniuersim, quòd sicut ipse Berchmannus fuit Marianarum virtutum imitator, sic multos imitatores suarum nunc habet, & Deo Deiparâq; fauentibus, deinceps habebit.

§. XIX.

Alterum Hyperdulia premium.

Fuit, quod Berchmannus Marianæ summisionis & humilitatis imitator, fuerit etiam in terris exaltatus & prophetiæ spiritu (vt in eius vitâ patet) multisque mirandis honoratus; nam: Qui se humiliauerit, exaltabitur. Deinde quòd in suis ad Deum precibus sit exauditas. Nam: Respexit (Deus) in orationem humilium, & non spreuit precem eorum. Porrò, quòd hac humilitate Dei gratiam, & gloriam vitâque (uti certa spes est) meritus sempiternam. Nam: Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Et: Qui humiliatus fuerit

erit
Matth. 23. 12. Ps. 101. 140. 4. 6. 7.

erit in gloriâ , & qui inclinauerit oculos ipse saluabitur. Et: Tu populum humilem saluum facies. Et: Beati pauperes spiritu , quoniam ipsorum est regnum cælorum.

Iob. 22. & 29. Ps. 17. & 8. Matth. 5. & 2.

§. X X.

Tertium Hyperdulie premium.

Fuit, quod Berchmannus Marianam modestiam imitatus, vel eò fuerit Angelinomen consecutus. Nam aiebant alij (inquit Ceparius) etiamsi cælestis aliquis genius humana carne vestitus, hominis membra induisset, non fuisse maiore modestiâ vsurum. Tanto in eam studio Berchmannus incubuerat, ut & summo in gradu obtineret. *Cep 78.*

§. X X I.

Quartum Hyperdulie premium.

Fuit, quod Berchmannus Sanctam B. MARIAE solitudinem imitatus, vel eò magnam sit pacem cordis adeptus. Nam: Pax est in cellâ, foris autem plurimabella. Deinde, quod Berchmanno

a 3

vel

vel eò fuerit amicus, ac familiaris eol-
locutus ipse Deus, cuius animam quam-
cunque sibi dilectam alloquentis vox
est: Ducam eum in solitudinem, & lo-
quar ad cor eius. *Osea 2. 6. 14.*

§. XXI.

Quintum Hyperdulia premium.

Fuit, quòd Berchmannus B. Virginis
obedientiam imitatus, non unâ fuerit
victoriâ potitus. Nam vir obediens lo-
queretur victorias. Victimæ enim sunt
obsequia obedientium, quia cum homi-
nibus pro Deo subijcitur, superbos
spiritus superamus. Cæteris quidem vir-
tutibus dæmones impugnamus, per o-
bedientiam vincimus. Victores ergo
sunt, qui obediunt, quia voluntatem
suam aliis perfectè subijciunt, ipsi lapsi
per obedientiam Angelis dominantur.
Deinde quòd Berchmannus Marianam
obedientiam imitatus, gratiores, quàm
vel sacrificium sit, Deum sit cultu vene-
ratus, & (quòd consequens sit oportet)

Proverb. 21. 6. 28.

omnia

S. Gregor. mor. l. 4. Reg. c. 4.

omnia sacrificij, pluráque etiam merita,
 fauoresque consecutus. Nam: Melior
 est obedientia, quàm victimæ, & auscul-
 tare magis, quàm offerre adipem arie-
 tum. Et verò obedientia jure victimis
 præponitur, quia per victimas aliena ca-
 ro, per obedientiam voluntas propria
 mactatur. *1. Reg. 15. 6. 22.*

Tanto ergo quisque DEUM citius
 placat, quanto erga eius oculos, repressa
 arbitrij sui superbiâ gladio præcepti se
 immolat. Quo contra ariolandi pecca-
 tum inobedientia dicitur, ut quanta sit
 virtus obedientiæ demonstraretur. Ex ad-
 uerso igitur melius ostenditur, quid de
 eius laude sentiatur. Si enim quasi ario-
 landi peccatum est repugnare, & quasi
 scelus idololatriæ nolite acquiescere, so-
 la est, quæ fidei meritum possidet, sine
 qua quisque infidelis esse videatur.

Denique quod Berchmannus Maria-
 nam obedientiam imitatus sit cælo so-
 lôque factus omnino clarus, imò præ-
 clarus. Nam: Humilitas (quam continet

obedi.

obedientia) inquit S. Augustinus, claritatis est meritum, claritas humilitatis (& obedientiæ) est præmium.

§. XXIII.

Sextum Hyperdulie prælium.

Fuit, quod Berchmannus Marianam pauperem imitatus, spiritali fuerit gaudio inundatus. Nam: Pauperes homines in Sancto Israël exultabunt. Deinde quòd magna fuerit, vel eò, securitate donatus. Nam:

Cantabit vacuus (pauper) coram latrone viator. Et: Pauperes fiducialiter requiescent. Denique, quòd æterna (uti spes) salute sit potitus, secundum illud sacri Codicis præmissum: Pauperem saluum facies. Et: Saluum faciet (Deus) egenum. *Isa. 14. 1 Reg 22. Iob. 5.*

§. XXIV.

Septimum Hyperdulie præmium.

Fuit, quod Berchmannus Castitatem B. Virginis imitatus fuerit felicissime potitus numine inuictò sanctimoniam, probitatis præsidio, improbitatis excidio.

dio, animæ victoriâ, corporis prædâ, v-
 bertate gloriarum, sterilitate criminum,
 pronuba sanctitatis, repudio turpitudi-
 nis, sinceritatis indicio, abolitione scan-
 dalorum, exercitio continentia, euacua-
 tione tota luxuriæ, pace securâ virtu-
 tum, debellatione inquieta bellorum,
 puritatis culmine, honestatis portu, vir-
 ginitatis matre, loricâ pudoris, spolio
 probrositatis, muro vigoris, destructio-
 ne vulgaritatis, securitatis gladio, trium-
 phatore dissolutionis, armaturâ virium,
 exarmatura fluxorum, integritatis digni-
 tate, fornicationis addictione, claritatis
 fastigio, dedecoris præcipitio, bonorum
 operum voluntate, afflictione vitio-
 rum, refrigerio pudicitia, requie salutis,
 vita spiritus, statûque angelicæ qualita-
 tis. *S. Cypr. lib. de sing cler.*

§. XXV.

Octauum Hyperdulia premium.

Fuit, quod Berchmannus Marianam
 patientiam imitatus, fuerit hac promif-
 sione exhilaratus à Deo, cuius oraculum

a s est:

est: Quoniam seruasti verbum patientiæ
meæ, & ego seruabo te ab hora tenta-
tionis, quæ ventura est in orbem uniuersum
tentare habitantes in terrâ. *Apoc. 3.*

Deinde, quod Berchmannus per Ma-
rianæ imitationem patientiæ, clarior ac
celebrior euaserit, quouis urbium ex-
pugnatore. Nam: Longanimis, fortis
præstat, & qui animo suo imperat eis
qui expugnat urbes. Nimirum

Nobile Vincendi genus est patientia, Vincit

Qui patitur; si vis Vincere, discite pati.

*Plus Vincit qui se, quam qui fortissima
Vincit*

Mœnia, nec Virtus altius ire potest.

Denique, quod Berchmannus Maria-
næ patientiæ imitator, factus sit animæ
suaë possessor; promittente sic patienti-
bus omnibus ipsissima Veritate, cuius
verba sunt: In patientia vestra possidebi-
tis animas vestras. *Luc. 22.*

§. XXVI.

Nonum Hyperdulia premium.

Fuit, quod Berchmannus Marianum
filen.

silentium imitatus, Christiani Philosophi nomen sit adeptus. Nam taciturnitas est vna de virtutibus Philosophiæ: Quia cum Orator non aliter, nisi orando probetur, Philosophus non minus tacendo pro tempore, quam loquendo Philosophatur.

Deinde, quòd Berchmannus hoc suo silentio non tantummodò Philosophi, sed etiam sapientis, prudentisque titulum commeritus. Nam & Stultus si tacerit sapiens videbitur. Et: qui moderatur labia sua prudentissimus est. Et: Homo sapiens tacebit ad tempus; Et: qui moderatur sermones suos, doctus & prudens est. *ProV. 17. & 28. ProV. 10.*

& 19. Eccl. 20. & 7. ProV. 17. & 27.

Denique quod Berchmannus hoc suo silentio custodiuit animam suam; Nam: Qui custodit os suum, custodit animam suam. Et: Qui custodit os suum & linguam suam custodit ab angustijs animam suam.

a 6

Deci.

Proverb. 13. & 3. Proverb. 21. 23.

Decimum Hyperdulia primum.

Fuit, quod Berchmannus Marianæ gratitudinis imitator, optimus esse meruerit beneficiorum diuinorum custos ac tutor. Optima quippe beneficiorum custos est memoria beneficiorum, & perpetua gratiarum confessio. Propterea & reuerenda ac salutaria illa mysteria, quæ in omni certè Ecclesiæ congregatione celebramus, Eucharistia, id est gratiarum actio nuncupatur. Sunt enim beneficiorum recordatio plurimorum, caputque ipsum diuinæ erga nos charitatis ostendunt, nosque faciunt debitas Deo gratias semper exoluere.

S. Chrysof hom. 26 in Matth.

Deinde, quod Berchmannus Marianæ gratitudinis æmulus, factus ita Eni comasticæ Eucharisticæ, acceptissimæq; Deo victimæ sacrificulus. Nam: Quod sacratius est laudis sacrificium, quam in gratiarum actione? Et unde maiores Deo

S. Aug cont. adu. leg & proph. lib. 1. c. 18.

Deo agenda sunt gratiæ, quàm pro ipsius gratia per Dominum nostrum Iesum Christum?

Denique, quòd Berchmannus Marianam gratitudinem imitatus, magno thesauro, magnisque diuitiis fuerit cumulatus. Nam: Magnus thesaurus gratiarum actio, magnæ diuitiæ inconsumptum bonum, armatura fortis; sicut blasphemia ingruentem iacturam intendit iis, qui peierare solent, plura insuper petire facit. Perdidisti pecunias? Si gratias quidem egeris, animum lucratus es, & maiores nactus es diuitias, quia Dei benevolentiam hausisti amplius; si verò blasphemaueris, insuper & salutem tuam amisisti, & quam habuisti, animam occidisti.

S. Chrysoft. homil. ad popul. Antioch.

§. XXVIII.

Vndecimum Hyperdulia premium.

Fuit, quòd Berchmannus Marianam temperantiam imitatus, audire meruerit, temperans, abstinens, parcus, sobrius,

brius, moderatus, pudicus, tacitus, ferrius, verecundus. Nam talem temperantia, si non inuenit, facit.

S. Prosp. de vita contempl.

Deinde, quod Berchmannus Mariana temperantiam consecutus, sanitatem mentis, & corporis est consecutus. Nam temperantiae studiosis (quibus etiam Berchmannus accensus) consultum: Excipite malè valētes sanitatis matrem, qui bona estis valetudine, excipite bonae habitudinis custodem. Interroga medicos, ac dicent tibi, nihil esse periculosius habitudine corporis extremè bona; eoque qui peritissimi sunt artis, per temperantiam detrahunt redundantia, ne vis naturae pondere corpulentiae succumbat. *S. Basil. homil. de ieiun.*

Denique, quod Berchmannus Mariana temperantiae imitator, factus sit sui met victor, daemonum domitor. Nam: Vides, inquit S. Athanasius, quid faciat temperantia? prauas cogitationes effugit, cor mundum creat, daemones superat.

rat. Et: Quisquis ab immundo spiritu
vexatur, certum habere debet hoc phar-
maco, temperantiâ inquam, statim spiri-
tus malos abscedere, vim temperantiæ
metuentes.

S. XXIX.

Duodecimum Hyperdulcæ premium.

Fuit, quod Berchmannus Marianam
maturitatem grauitatēque comitate
conditam imitatus, in pueritiâ quōque
nihil puerile designans, velut alter qui-
dam Tobias existimatus est.

Deinde, quod Berchmannus per hanc
grauitatem, & præcocem morum ma-
turitatem, comitate conditam (quam-
uis adhuc esset adolescens) virili sit ha-
bitus toga dignus.

Denique quod Berchmannus instar
illius Musæ virginis à S. Gregorio (post-
quam pueritiæ nuces abdicauit, leuita-
temque posuit) laudatæ, singularem
Magnæ Matris Virginis affectum me-
ruerit &c.

§. XXX.

Tertium decimum Hyperdulie premium.

Fuit, quòd Berchmannus B. Virginis in instituendis spiritualibus colloquijs imitator, præsentem sibi meruerit habere Christum, cuius oraculum est: Vbi sunt duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum. Quid autem ei non adest boni, penès quem est omne bonum, Deus? *Matth. 18. 20.*

Deinde, quod Berchmannus spiritualium colloquiorum diligens, factus est spiritualis; spiritualis autem iudicat omnia, & ipse à nemine iudicatur.

1. Cor. 2. 6. 15.

Denique, quòd Berchmannus eiusce-
modi ardentibus colloquijs, non se tantummodò, sed & alios in Dei charitate succenderit, seque esse Deo plenum declararit. Ex abundantia enim cordis os loquitur.

§. XXXI.

Quartum decimum Hyperdulie premium.

Fuit, quòd Berchmannus fidem B. Virgi-

Virginis imitatus, charitatem sic ad-
eptus. Nam: In nouo Testamento fi-
des impetrat charitatem.

*S. August. lib. 1. cont. aduersar. legis &
prophet c. 17.*

Deinde, quòd Berchmannus per Ma-
rianæ fidei imitationem, iusticiam sic im-
pertitus. Hinc Apostolus: Arbitramur
hominem iustificari per fidem. Et: Sal-
ui facti estis per fidem. Et: Sancti per fi-
dem vicerunt regna, operari sunt iusti-
tiam. Et S. Ignatius epistola ad Philip-
penses: Principium, inquit, vitæ est fi-
des, finis verò eius dilectio.

Rom. 3. 28. Ephes. 2. 8.

Denique quòd Berchmannus Maria-
næ fidei imitatione, intelligentiam, bo-
næque innumera sit consecutus. Nam:
oculus omnem illuminans conscien-
tiam est fides, & intelligentiam efficiens.
Dicit enim Propheta: Nisi credideritis,
non intelligetis. Hinc S. Augustinus: In-
tellectui fides viam aperit, infidelitas
clau-

S. Cyrillus Hierosol. cateches. 5.

claudit. Fides & non petita conceditur
ut ei petenti alia concedantur.

*S. Aug. in sententia à S. Prospero ex-
p. Id. de grat. & lib. arb.*

§. XXXII.

*Quintum decimum Hyperdulia
premium.*

Fuit, quòd Berchmannus spem B.
Virginis imitatus, multo solidoque so-
latio, & gaudio sit impertitus. Nam
fortissimum solatium habemus, qui
confugimus ad tenendam propositam
spem. Vnde S. Augustinus in Psalmum
CXXVII. proposita quæstione cur Da-
uid dicat: Labores manuum tuarum
quia manducabis. Quis enim ait, labo-
res manducat, & non potius fructus la-
borum? Respondet: Modo labores ha-
bemus, postea fructus erit.

Heb. 6. 15. S. Aug. in Psal. 127.

Sed quia & ipsi labores non sunt si-
ne gaudio propter spem, de qua paulò
antè diximus: spe gaudentes, in tribula-
tione patientes; modo nos ipsi labores

in quibus

iucundant, & lætos faciunt de spe. Si ergo labor noster potuit manducari, & potuit iucundare, manducatus fructus ipsius laboris, qualis erit? Manducabant labores suos, qui euntes ibant & flebant mittentes semina sua. Quanto iucundius manducabunt fructus laborum, qui venientes venient cum exultatione portantes manipulos suos?

Deinde, quòd Berchmannus spem B. Virginis imitatus, inuictum sit animi robur aduersus omnia aduersa consecutus. Nam: Qui sperant in Domino mutabunt fortitudinem, assumunt pennas sicut aquilæ, current, & non laborabunt, ambulabunt, & non deficient. Et: In silentio & spe erit fortitudo vestra. Vnde S. Ambrosius in Psalmum CXIX. Esto, sint, inquit, aliqui duri ad labores, firmi ad iniurias perferendas, si spem auferas, non potest perpetua esse patientia. Et S. Gregorius ille Magnus: Spes, inquit, in æternitatem animos erigit, & idcirco.

1/3. 40. 31. 1/4. 30. 15. S. Amb. in Ps. 115.

idcirco nulla mala exterius quæ tolerat
sentit. *S. Greg. M. 6. moral. c. 16.*

Denique, quòd Berchmannus spem
B. Virginis imitatus, nulla ferè sua pe-
rione frustratus sit, aut confusus. Nam
spes non confudit. Nullus speravit in
domino, & confusus est. Vnde S. Augu-
stinus in psalmum XXXVI. Quis est qui
confunditur? Qui dicit quod sperabam
non inueni. Non immerito. Sperabas
enim de te, aut sperabas de homine a-
mico Maledictus autem qui spem suam
ponit in hominem. Confunderis, quia
fefellit te spes, fefellit spes posita in mē-
dacio. Omnis enim homo mendax. Si
autem ponas spem tuam in D E O
tuo, non confunderis, quia ille in quo
spem posuisti, falli non potest. Vnde &
ille, quem paulò ante commemoravi ju-
stus confirmatus, positus in tempore
malo, in die tribulationis, quia non con-
fundebarur, quid ait? Gloriamur in tri-
bulationibus, scientes quoniam tribula-

Rom. 5. 5. Eccl. 2. 11. S. Aug. in Ps. 36.

tio patientiam operatur, patientia autē
 probationem, probatio verò spem, spes
 autem non confundit. Vnde spes non
 confunditur, quia in Deo posita est. Ideo
 sequitur: Quia charitas Dei diffusa est
 in cordibus nostris per spiritum sanctū,
 qui datus est nobis. Iam datus est nobis
 spiritus sanctus; quomodo nos fallie
 cuius tale pignus tenemus?

§. XXXIII.

*Sextum decimum Hyperdulia
 premium.*

Fuit, quod Berchmannus Marianam
 Charitatem erga proximos imitatus, in
 vicem fuerit ab omnibus redamatus.
 Nam à socijs (qui eum in sinu gerebant)
 non solum diligebatur, verum etiam in
 tanta habebatur veneratione, ut ab eo
 se moneri; regique permitterent, ut su-
 pra dictum.

Deinde, quòd Berchmannus Maria-
 nam charitatem erga proximos imita-
 tus, omnium defectuum & peccatorum
 veniam videatur consecutus. Nam cha-

ritas operit multitudinem peccatorum.
 Et: Vniuersa delicta operit charitas,
 non vt maneant, sed vt tollantur, quem-
 admodum S. Augustinus intelligit, illa
 Psalmi XXXI. verba interpretatur.
 Beati quorum remissæ sunt iniquitates,
 & quorum tecta sunt peccata.

1. Pet. 4. 8. Pro. 10. 12.

S. Aug. in Psal. 31.

Denique quòd Berchmannus Maria-
 næ charitatis erga proximos imitator
 factus esse uideatur omnium ferè virtu-
 rum possessor. Nam: Charitas patientia
 est, benigna est; charitas non æmulari-
 non agit perperam, non inflatur, non est
 ambitiosa, non quærit quæ sua sunt,
 non irritatur, non cogitat malum, non
 gaudet super iniquitate, congaudet au-
 tem veritati, omnia suffert, omnia cre-
 dit, omnia sperat, omnia sustinet.
 quid mirum charitate virtutes omnes
 contineri? cum sit harum forma.

1. Cor. 13. 4.

S. XXXIV.

§. XXXIV.

*Septimum decimum Hyperdulia
præmissum.*

Fuit, quòd Berchmannus charitatis
erga Deum imitator, in vicem fuerit di-
lectus à Deo, cuius hæc est promissio:
Ego diligentes me diligo. Et: Qui dili-
git me, diligetur à patre meo, & ego di-
ligam eum, & manifestabo me ipsum.

Deinde, quòd Berchmannus charita-
tem erga Deum imitatus, videatur ab
omni timore liberatus: Nam: Timor
non est in charitate, sed perfecta chari-
tas foras mittit timorem, quoniam ti-
mor pœnam habet. Vnde S. Ambrosius
in Psalmum CXIX. scribens: Gene-
raliter quidem, inquit, charitas excludit
timorem, vt miles, qui Imperatorem
diligit, bella pro Imperatore suscepta nõ
metuit; vt servus amans dominũ, quam-
uis per dubia & prærupta mittatur, ta-
men omnia pericula Domini amore cõ-
temnit; ac si quis Dominum petat, se
ipsum.

Proverb. 8. 17.

b 2

ipsum

2. Ioan. 4. 18. S. Ambros. serm. 9.

ipsum offerre non trepidat; vt qui trans mare positos videre filios desiderat, non metuit naufragia, liberorum charitate, ingreditur maris fluctus, subit incerta nauigij, sed metum discriminis leuant desideria filiorum.

Denique quòd Berchmannus Marianam charitatem erga Deum imitatus perenni, beatæque vita (vri certa Spes) sit remuneratus. Nam: oculus non vidit, quæ præparauit Deus iis, qui diligunt eum. Et: Beatus vir, qui sufferentationem, quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ, quam re-promisit Deus diligentibus se. Vtinam

Deo placeat, & vivum eius ope imitemur, & mortuum in æternam gloriam subsequamur.

I. Cor. 2. 9. Iac. 1. 12.